

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА**

**Факультет педагогіки, психології та соціальної роботи
кафедра психології**

**Психологічні особливості самоорганізації
сучасної студентської молоді**

Кваліфікаційна робота

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Виконав:

**студент 2 курсу, 603 групи
Міліхін Ілля Микитович**

Керівник:

**доктор психологічних наук,
професор Гуляс І.А.**

***До захисту допущено
на засіданні кафедри***

протокол № _____ від _____ 2024 р.

Зав. кафедрою _____ доц. Андрєєва Я.Ф.

АНОТАЦІЯ

Міліхін І.М. Психологічні особливості самоорганізації сучасної студентської молоді. – Рукопис. Кваліфікаційна робота на здобуття ОКР «магістр» зі спеціальності 053 Психологія. Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича. Чернівці, 2024. _____ сторінок.

У кваліфікаційній роботі розглянуто поняття самоорганізації студентської молоді з точки зору процесуальності, описано основні ідеї зарубіжного та вітчизняного досвіду щодо вказаної проблематики, доведено, що сучасна студентська молодь має відмінні суттєві риси, що безпосередньо впливає на процес її самоорганізації. Описано комплексне емпіричне дослідження, здійснене на базі 5 методик. На підставі емпіричного дослідження доведено, що мотивами самоорганізації сучасної студентської молоді є прагнення уникати самотності та бажання саморозвитку. Мотивація самоорганізації має виражений егоцентричний характер. Творчі молодіжні організації є більш популярними серед студентів, ніж волонтерські. Домінуючими цінностями у студентських лідерів є свобода та активне життя.

Ключові слова: самоорганізація молоді, студентська молодь, саморегуляція, мотивація, саморозвиток, термінальні цінності, інструментальні цінності.

ADSTRAKT

Milikhin I.M. Psychological features of self-organization of modern student youth. - Manuscript. Qualification work for obtaining the master's degree in the specialty 053 Psychology. Chernivtsi National University named after Yury Fedkovich. Chernivtsi, 2024.

The qualification work examines the concept of self-organization among student youth from a procedural perspective, describes the main ideas of international and domestic experiences on this issue, and demonstrates that modern student youth possess distinct characteristics that directly influence their self-organization process. A comprehensive empirical study based on five methodologies is presented. The study proves that the motives for self-organization among modern students include the desire to avoid loneliness and the aspiration for self-development. The motivation for self-organization is marked by a pronounced egocentric nature. Creative youth organizations are more popular among students than volunteer organizations. The dominant values among student leaders are freedom and an active lifestyle.

Key words: youth self-organization, student youth, self-regulation, motivation, self-development, terminal values, instrumental values.

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів наукових досліджень інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

_____ І.М.Міліхін

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМООРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДІ	3
1.1. Самоорганізація молоді як предмет психологічного дослідження	3
1.2. Аналіз ключових понять дослідження	9
1.3. Вітчизняні та зарубіжні психологічні теорії щодо самоорганізації молоді.....	14
РОЗДІЛ II. МЕТОДИКА Й ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМООРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	21
2.1 Опис методів і методик дослідження	21
2.2 Організація дослідження	34
РОЗДІЛ 3 ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМООРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ	36
3.1 Аналіз результатів опитування студентів щодо їх думок про сучасну студентську самоорганізацію.....	36
3.2 . Аналіз дослідження рівня саморегуляції лідерів студентського самоврядування за методикою «Стиль саморегуляції поведінки» В.І. Моросанова.....	47
3.3 Аналіз інтерв'ю з лідерами студентського самоврядування	50
3.4 Аналіз виявлення цінностей лідерів студентських організацій за методикою М.Рокича.....	57
3.5 Аналіз балансу сфер життя лідерів студентського самоврядування (за методикою «Колесо життя»	62
ВИСНОВКИ	66
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	70
ДОДАТКИ	73

ВСТУП

Актуальність: В час соціальної та політичної невизначеності досліджувати самоорганізацію молоді важливо, адже саме молодь, завдяки своїй активній життєвій позиції та чисельності є рушієм національної соціальної думки. Особливий вплив на соціальну свідомість має саме студентська молодь, саме тому, що вона вже має певний багаж знань і досвіду а також, через інший стиль здобування освіти має більший рівень самостійності. Це дозволяє молоді створювати організації, згідно зі своїми ідеями а також брати участь в регулюванні діяльності клубів та організацій, в яких вони діють на правах членів.

Вивчаючи діяльність студентських організацій, можна зрозуміти, що вони мають певний вплив на політичну та соціальну ситуацію в країні. Також, якщо брати до уваги попередню діяльність членів владних структур, можна помітити їх активність у студентських рухах та організаціях, і провести паралель зі стилем їх діяльності, уже безпосередньо при владі. Таким чином, можна проаналізувати та краще зрозуміти діяльність того чи іншого політика, розглянувши його діяльність у студентських організаціях.

Об'єктом дослідження виступає самоорганізація студентської молоді.

Предметом дослідження є психологічні особливості самоорганізації студентської молоді.

Метою дослідження було виявити психологічні особливості, причини та мотиви, що зумовлюють здатність сучасних вітчизняних студентів до самоорганізації.

Основними гіпотезами дослідження є наступні судження:

1) Основними мотивами самоорганізації сучасних студентів є уникання самотності, пошук продуктивного дозвілля та бажання бути причетними до долі нації.

2) Серед сучасної молоді більш популярними є волонтерські організації, ніж творчі;

3) Саморегуляція учасників студентських організацій розвинена на середньому та високому рівні. Лідери студентського самоврядування мають високі показники планування, гнучкості та самостійності.

4) Домінуючими термінальними цінностями студентів, що є членами молодіжних організацій, є свобода, активне діяльне життя, цікава робота. Домінуючими інструментальними цінностями для таких студентів є освіченість, ефективність у справах та сильна воля.

5) Учасники молодіжних організацій найбільш задоволені такими сферами свого життя, як духовність, враження, дружба.

Щоб досягти мети дослідження, потрібно було виконати низку **завдань:**

- Розглянути самоорганізацію студентської молоді як предмет психологічного дослідження, проаналізувати ключові поняття.
- Ознайомитися з вітчизняними та зарубіжними теоріями щодо самоорганізації студентської молоді.
- Ознайомитися з методами і методиками проведення емпіричного дослідження, обрати найбільш доречні в нашому дослідженні.
- Організувати та провести емпіричне дослідження, згідно з обраними методиками.
- Проаналізувати та структурувати результати емпіричного дослідження.
- Підсумувати висновки відповідно до завдань та гіпотез.

Для проведення дослідження було обрано такі методи та методики:

- Метод опитування.
- Метод інтерв'ю.
- Методика «Стиль саморегуляції поведінки» В.І Моросанова.
- Методика з'ясування термінальних та інструментальних цінностей Мілтона Рокича
- Методика виявлення життєвого балансу «Колесо життя» .

Емпіричною базою дослідження виступили: 34 студенти факультету математики та інформатики і філологічного факультету ЧНУ імені Ю.Федьковича, 42 лідери студентського самоврядування (з 10 з яких було проведено інтерв'ю).

Робота складається з: титульної сторінки, анотації, вступу, трьох розділів, кожен з яких містить у собі підрозділи, висновків, списку літератури та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМООРГАНІЗАЦІЇ МОЛОДІ

1.1. Самоорганізація молоді як предмет психологічного дослідження

Для того щоб аналізувати питання самоорганізації молоді потрібно визначити зміст поняття. Самоорганізацію молоді можна розуміти у трьох аспектах. По-перше самоорганізація як процес, що дає можливість безособову демографічну групу перетворити на активну соціальну силу. По-друге: як явище, що виникає як відповідь на соціальні виклики, потребу в самореалізації, формуванні ідентичності та бажання брати участь у прийнятті рішень, які впливають на суспільство. По-третє: як внутрішньоособистісний чинник, який впливає на смисложиттєві вибори особистості.

В даній роботі обґрунтовано дослідження феномену самоорганізації сучасної студентської молоді з точки зору процесуальності. Такий вибір зроблений тому, що насправді в суспільстві немає суто зовнішніх, або суто внутрішніх явищ, а існує постійний процес взаємопроникнення. Тут ефективними є парадигми, запропоновані структурно-функціоналістським напрямом соціології. Саме в ньому знімається протилежність між соціальним та особистісним, внутрішнім (особистісним) та зовнішнім (суспільним) поєднуючи їх в дієвому підході. «Таким чином, організаційні процеси в спільноті відбуваються, нібито незалежно від індивідуальної, ба, навіть колективної волі її членів, але водночас непомітно і невідчутно для них ці процеси зумовлюються складноструктурованими чинниками, що діють і в середині, і поза спільнотою, і цією сукупною дією регулюють спільнотні процеси як складову широкої соціальної системи» [10, С. 57.]

Самоорганізація як психологічний феномен включає: мотивацію, цілепокладання та самодисципліну.

Мотивація є фундаментальною складовою самоорганізації, адже саме вона розкриває, чому людина вирішує діяти, ставити цілі та реалізовувати їх.

Це внутрішній або зовнішній процес, який спонукає до діяльності, підтримує її та спрямовує на досягнення результатів. В контексті самоорганізації, мотивація виконує кілька ключових функцій.

1. Ініціює дію – допомагає зробити перший крок до організації власного часу чи ресурсу.
2. Спрямування зусиль – мотивація готова будувати конкретний напрямок дій, забезпечуючи фокус на пріоритетних завданнях. У самоорганізації ця функція особливо важлива.
3. Регулювання інтенсивності зусиль (зокрема темпи виконання завдання та міра залученості в процес).
4. Підтримка активності (персеверація) – ця функція забезпечує збереження стійкості досягнення цілей, навіть у випадку труднощів чи невдач. В контексті самоорганізації мотивація підтримує стійкість до зовнішніх перешкод і здатність адаптуватись до соціальних вимог.
5. Саморефлексія – дає можливість аналізувати власні дії, опрацьовувати помилки та покращити ефективність процесу.

Таким чином, мотивація є невід'ємною складовою самоорганізації, оскільки вони пропонують ініціативу, спрямованість, стійкість і задоволення від діяльності. Розуміння цих функцій дозволяє краще управляти власним часом, ресурсами та життям.

Одним із компонентів самоорганізації є цілепокладання. Особливо важливий цей процес для молоді, яка знаходиться на етапі становлення особистості та визначення життєвих орієнтирів. Цілепокладання охоплює процес усвідомленого вибору, формулювання та досягнення цілей [29]. Для молоді цей аспект є основою ефективного управління власним часом, ресурсами та енергією. Отже, цілепокладання — це процес визначення бажаного результату та розробка конкретного плану для його досягнення. У контексті самоорганізації молоді воно виконує кілька важливих функцій:

1. Надає напрямок діяльності – молодь, яка здатна поставити чіткі цілі, краще усвідомлює, на що саме слід витратити ресурси.

2. Сприяє мотивації – усвідомлення завершеної мети формує внутрішній мотив та стимулює активність.

3. Допомогає структурувати час– чіткі цілі дають можливість уникати хаосу в повсякденній діяльності.

Отже, цілепокладання є важливим аспектом у самоорганізації, воно дає можливість структурувати діяльність, за рахунок концентрації на досягненні певної цілі, що також поліпшує самодисципліну та саморегуляцію в цілому.

Третім важливим аспектом у самоорганізації є самодисципліна.

Самодисципліна — це здатність людини контролювати свої думки, емоції та поведінку для досягнення поставлених цілей. У контексті самоорганізації молоді вона виступає ключовим чинником, який забезпечує систематичність дій, стійкість до відволікання і здатність завершувати розпочату справу, незважаючи на труднощі чи тимчасову втрату мотивації [7]. Це особливо важливо в сьогоденні, оскільки сучасна молодь часто стикається з численними викликами, такими як перевантаженість інформації, соціальний тиск чи брак досвіду управління власним часом.

У таких умовах самодисципліна забезпечує наступні можливості:

1. Дотримуватись плану дій – зокрема, коли бажання діяти зникає, дисциплінованість забезпечує послідовність у досягненні цілей.

2. Подолати прокрастинацію – зосередитися на виконанні завдання замість відкладання їх на потім є основою ефективної самоорганізації.

3. Справлятися з відволіканнями– в умовах постійного впливу соціальних мережі чи інших зовнішніх подразників самодисципліна дозволяє зберегти фокус на пріоритетах.

4. Регулювати емоції– вона забезпечить спокій і продуктивність навіть у стресових ситуаціях. Як говорять британці, «Бережи порядок, і порядок збереже тебе».

Таким чином, саме самодисципліна формує успішну особистість, адже дозволяє розкрити потенціал концентрацію зусиль на досягненні мети [Там само].

В результаті такого розгляду психологічних особливостей самоорганізації можна стверджувати, що вона є здатністю людини самостійно планувати, структурувати та реалізовувати діяльність для досягнення певних цілей, використовуючи наявні ресурси й час. Для молоді цей процес є особливо важливим, оскільки у цьому періоді життя відбувається становлення особистості, формуються цінності, починаються успіхи та напрацьовуються навички ефективних соціальних дій.

1.2. Аналіз ключових понять дослідження.

Поняття самоорганізації, хоч і не є найдавнішим в соціальних науках, та вже має свою міжгалузеву історію, що наповнює його різноплановим змістом. Первинно термін виник в середині XX століття в галузі фізики та тлумачився в контексті синергетичних явищ. Його авторами можна вважати німецького фізика Германа Хакена (H. Haken) та дослідника термодинамічних систем, бельгійця російського походження Іллю Пригожина.

Самоорганізація як синергія розглядається через призму взаємодії елементів системи, які спонтанно утворюють впорядковану структуру без зовнішнього примусу [56]. В природничих науках також використовується термін емерджентність – поява нової системи, чий властивості не можуть бути пояснені властивостями її компонентів. Цей підхід базується на синергетиці — міждисциплінарній науці, яка вивчає процеси самоорганізації у складних системах, зокрема в соціальних, біологічних і фізичних [Там само].

Таке явище спостерігається не тільки у фізичних процесах але і в хімії, біології, кібернетиці – скрізь, де мова йде про системи, що низводяться до простого накопичення елементів.

Проникнення поняття самоорганізації в царину соціально-гуманітарної дисципліни відбулося через економічну науку. Якщо в природничих дисциплінах це поняття ототожнювалося з синергією то в економічних воно одержало ім'я самоменеджменту. Самоменеджмент як галузь економічної

науки виник наприкінці ХХ століття у відповідь на політичні та економічні кризи, які вимагали особливих умінь від людей, що приймають рішення.

Перше наукове обґрунтування поняття було запропоновано Б. Скіннером, який досліджував наукові підходи до організації людської діяльності. Його послідовники німецькі дослідники Бербель і Швальбе обґрунтували теорію практичного самоменеджменту, гаслом якої стало: «Для досягнення успіху треба вміти керувати собою». В сучасній системі вищої освіти в США обов'язковою дисципліною освітніх програм є самоменеджмент. Основна мета цього навчального компоненту – навчити студентську молодь максимально використовувати власний потенціал, самостійно організовувати свою життєдіяльність і вирішувати проблемні ситуації, як на роботі, так і в особистому житті [7, С. 200].

Отже, триваливий час проблема самоорганізації розглядалася в контексті підвищення ефективності навчальної або трудової діяльності. На початку ХХІ ст. вона увійшла до низки найактуальніших тем психологічних досліджень. Основним фокусом таких досліджень є процеси перетворення хаотичних відносин на високоорганізовані системи без зовнішнього примусу. Значна кількість наукових праць здійснювалася в рамках психолого-педагогічного підходу. Саме в цьому контексті ми будемо розглядати самоорганізацію як рису особистості, яка формується на базі загальних та спеціальних здібностей. «Основною ланкою виступає самостійність людини. Так С. Рубінштейн зазначає: «Справжня самостійність припускає свідому вмотивованість дій та їхню обґрунтованість. Не схильність до чужих впливів і вселянь є не свавіллям а справжнім проявом самостійності волі, оскільки сама людина вбачає об'єктивні підстави для того, щоб чинити так а не інакше.»» [23, С. 165].

У контексті молодіжних рухів чи груп самоорганізація виступає як процес, у якому окремі індивіди (елементи системи) взаємодіють, створюючи нову якісну єдність, яка перевершує суму частин.

Основні принципами самоорганізації є:

1. Спонтанність: процес не вимагає зовнішнього директивного управління. Люди об'єднуються на основі спільних цінностей, ідей чи проблем.
2. Колективна емерджентність: нові структури чи форми взаємодії виникають завдяки синергії індивідуальних дій.
3. Нелінійність: невеликі зусилля однієї групи чи особи можуть призвести до масштабних змін.
4. Стійкість і адаптивність: самоорганізовані системи здатні швидко адаптуватися до зовнішніх змін, зберігаючи свою ідентичність.

Прикладами самоорганізації молоді в такому контексті можуть бути соціальні рухи молоді: студентські протести, екологічні ініціативи, волонтерські організації тощо. Власне, будь-які молодіжні організації, які демонструють, як самоорганізація виникає через синергію ідей, мотивації та спільної мети. Також цікавою формою самоорганізації сучасної молоді є інноваційні екосистеми: молодіжні стартапи та хаби, які стають прикладом самоорганізації, де спільна діяльність створює нову цінність.

Не менш значущим у нашому дослідженні є визначення поняття «сучасна студентська молодь». Загальновідомо, що студентство об'єднує молодих людей, чия свідома діяльність спрямована на здобуття професійних знань та компетенцій через навчання у вищих навчальних закладах. Згідно із Законом України «Про вищу освіту», студент (здобувач освіти) – «особа, зарахована до закладу вищої освіти з метою отримання вищої освіти на певному рівні (молодший бакалавр, бакалавр, магістр). Традиційно вважається, що студентам притаманний вищий рівень освіти, велике прагнення до знань, високий рівень соціальної адаптації, значна соціальна активність та достатня соціальна зрілість [36, С. 74].

Віковими особливостями студентства: є оптимальна точка розвитку інтелекту (після спостерігається певна стабілізація), значний стрибок в розвитку пам'яті та розбалансованість уваги. Така нерівномірність когнітивних функцій характерна для більшості сучасних студентів, оскільки такий статус можна набути, здебільшого саме в період 18-25 років [Там само]

. У попередні історичні періоди молоді люди приходили до лав студентства і в пізніші етапи свого життя: після служби в армії, після певного трудового стажу. Умови вступу до вишу тільки через складання ЗНО(НМТ) значно зменшили кількість студентів старшого віку, перетворивши цю соціально-демографічну групу фактично, на ровесників з однаковими когнітивними тенденціями.

Психологічні особливості поведінки та внутрішньоособистісного стану сучасної студентської молоді в Україні значно трансформувалися через низку кризових явищ, таких як: тривалий період дистанційного навчання, пандемія COVID-19 та військова агресія. Ці фактори мають значний вплив на емоційне, соціальне та когнітивне функціонування студентів:

1. Емоційна нестабільність і підвищений рівень стресу зумовлені тривалою пандемією, військовою агресією та травматичним досвідом призвели до наступних змін: 1) ізоляція під час карантину, обмеження фізичної активності та невизначеність щодо майбутнього спричинили підвищення рівня тривожності, депресії та вигорання; 2) постійна загроза життя, втрати близьких, евакуація та відчуття небезпеки посилюють хронічний стрес і емоційне визнавання; 3) для багатьох студентів війна стала причиною розвитку посттравматичного стресового розладу (ПТСР), що впливає на їхню поведінку, пам'ять, увагу та емоційний стан [45].

2. Адаптація до дистанційного навчання: 1) дистанційне навчання у багатьох випадках призвело до втрати інтересу до навчання через відсутність живої взаємодії з викладачами та однокурсниками; 2) відсутність чіткого розподілу часу на навчання, роботу та відпочинок викликала труднощі у самодисципліні; 3) відсутність соціальних контактів поглибила відчуття самотності та ізоляції, що вплинуло на самооцінку та емоційний стан.

3. Резистентність та пошук ресурсів для адаптації: 1) в умовах війни молодь демонструє більшу готовність до адаптації та пошуку шляхів вирішення проблеми, хоча це часто супроводжується душевним вигоранням; 2) багато студентів прилучаються до волонтерства, допомоги постраждалим,

що дозволило відчувати себе корисними й частково компенсувати негативний вплив зовнішніх факторів.

4. Емоційне вигорання: 1) постійна напруга через навчання, нові умови життя та роботу в стресовому середовищі посилює відчуття емоційного вигорання. Це проявляється через апатію, втому, зниження когнітивної ефективності та байдужість до навчання.

5. Мігрантський досвід: 1) частина студентів була змушена залишити свої домівки, що викликало проблеми з інтеграцією в новому середовищі, ностальгію та тривогу. 2) переживання втрат і горе накладає довготривалий відбиток на психологічний стан студентів; 3) постійна зміна умов навчання та життя формує у студентів високий рівень тривожності щодо власного майбутнього [12].

6. Соціальна солідарність: у багатьох молодих людей зросло відчуття колективної відповідальності, бажання допомогти іншим та будувати майбутнє країни.

7. Зростання тривожності через нестабільність: економічні труднощі, зміни в освітній системі та невизначені кар'єрні перспективи викликають у студентів відчуття невпевненості у майбутньому та доцільності власних дій.

Отже, сучасна студентська молодь в Україні знаходиться під значним впливом кризових факторів, таких як пандемія COVID-19, тривалий період дистанційного навчання та військова агресія. Ці виклики призвели до зростання рівня тривожності, емоційної нестабільності та труднощів із мотивацією, але також загартували молодь, посприяли розвитку резистентності та соціальної солідарності. Студенти шукають шляхи самоорганізації та самореалізації через волонтерство, саморозвиток і колективну підтримку. Однак для покращення їхнього психологічного стану важливо створити умови для надання психологічної допомоги, розвитку навичок управління стресом та адаптації до сучасної освіти.

1.3. Вітчизняні та зарубіжні психологічні теорії щодо самоорганізації молоді.

Дослідження самоорганізації студентської молоді є актуальним напрямом у соціології, педагогіці та психології, оскільки студентство є активною частиною суспільства, здатною до соціальних змін та інновацій.

Одним із класиків соціальної психології, який досліджував соціальну поведінку активних громадян, зокрема студентів, є П'єр Бурдьє, видатний французький соціолог. Хоча Бурдьє не займався виключно студентською молоддю, його концепція "соціального капіталу" є важливою для розуміння накопичення соціального капіталу, що сприяє мобільності та досягненню соціальних цілей. Він створив теоретичні рамки для аналізу соціальної поведінки, які можна застосувати до розуміння самоорганізації молоді. Його ключові концепції, такі як **«соціальний капітал»**, **«польова теорія»** і **«габітус»**, **«символічний капітал»** описують механізми, які визначають формування і функціонування молодіжних об'єднань.

Зокрема, ідея соціального капіталу розкрита в роботі *"Forms of Capital"* (1986). У цій роботі Бурдьє описує три види капіталу: економічний, культурний і соціальний, акцентуючи, що соціальний капітал є критичним для колективних дій, зокрема в молодіжному середовищі [23].

Соціальний капітал визначається як сукупність ресурсів, які індивіди можуть отримати через мережу соціальних відносин. У контексті студентської молоді це стосується їхньої здатності створювати і підтримувати зв'язки, які допомагають досягати спільних цілей. Студенти створюють мережі неформальної взаємодії (наприклад, клуби, спілки, ініціативи), які сприяють обміну інформацією та ресурсами.

Та все ж не завдяки ідеї соціального капіталу Бурдьє увійшов до числа класиків соціальної психології. Найбільш відомою його концепцією є «Польова теорія». Їй присвячена праця *"The Rules of Art"* (1992). Бурдьє вважає, що суспільство складається з різних полів (освіти, політики, культури), кожне з яких має власні правила, ієрархії та ресурси. Молодь у

полі освіти діє як агент, що формує і змінює його структуру через свої ініціативи.

Соціолог описує, як діячі в кожному полі борються за символічний капітал (визнання, престиж), що можна пристосувати до боротьби студентів за визнання в суспільстві. У межах освітнього поля студенти можуть вибудовувати нові форми взаємодії, конкуруючи з традиційними структурами (наприклад, створення нових форматів навчання чи активізму).

Досить цікавою в плані розуміння динаміки молодіжної свідомості можна вважати концепцію «Габітуса». З точки зору Бурдьє, Габітус - це система стійких моделей мислення, поведінки та сприйняття, сформованих у соціальному середовищі. Для студентської молоді габітус формується через освітній і культурний досвід, який впливає на їхню здатність до самоорганізації. Молодіжні ініціативи формуються на основі спільного габітусу, який об'єднує студентів з однаковими цінностями та соціальними уявленнями. В праці *"Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste"* (1979) Бурдьє показує, як габітус визначає поведінку індивідів і груп у різних соціальних умовах [23].

Не менш евристичною для розуміння процесу самоорганізації молоді є ідея «Символічного капіталу», розкрита в праці *"Practical Reason: On the Theory of Action"* (1998). Відомий вчений визначає символічний капітал як визнання і престиж, які отримують особи чи групи через свою діяльність. У контексті студентських організацій це може бути престиж участі в волонтерських рухах чи наукових спільнотах. І ми побачили в ході емпіричного дослідження, що він є досить дієвим чинником в спрямуванні студентської громадської активності. Символічний капітал є важливим для зміцнення репутації студентських об'єднань у суспільстві.

Тобто, якщо застосувати концепції П'єра Бурдьє до проблематики самоорганізації студентської молоді, то ми прийдемо до таких положень:

- Молодь створює соціальні мережі, які забезпечують доступ до ресурсів і можливостей, ґрунтуючись на соціальному капіталі.

- Студентські об'єднання стають новими "гравцями" в полі освіти, політики чи культури, які змінюють існуючі ієрархії.
- Завдяки спільному габітусу студенти легко знаходять точки дотику і формують організації з чіткими цілями.
- Використання символічного капіталу дозволяє підвищувати авторитет студентських ініціатив у суспільстві.

Таким чином, Ідеї Бурдьє, описані в його працях, допомагають зрозуміти, як соціальні та культурні ресурси сприяють самоорганізації молоді, формуванню їхньої ідентичності та впливу на суспільство.

Цілком зрозуміло, чому в середовищі французьких соціологів з'являються евристичні ідеї, які допомагають зрозуміти та описати умови, причини та динамічні процеси, що відбуваються у студентському середовищі. Адже саме Франція у середині ХХ століття була країною активних студентських рухів. Початок ХХ століття – низка студентських революцій, підтриманих суспільством, сформував плеяду вітчизняних вчених, що працюють в лоні даної проблематики.

Зокрема, Юрій Левада аналізував соціальну активність студентської молоді в контексті трансформацій суспільства. Він розглядав студентів як групу, яка активно реагує на зміни в соціальній структурі, і акцентував на їх здатності до самоорганізації в умовах демократизації. Його роботи зосереджені на дослідженні соціальних змін, ціннісних орієнтацій і поведінкових моделей у суспільстві. Щодо самоорганізації студентської молоді, Левада аналізував цю тему в контексті ширших соціальних процесів, таких як взаємодія індивідів із суспільними структурами, культурні зміни та трансформація цінностей.

Основні аспекти його ідей щодо самоорганізації студентів полягають у наступному. Самоорганізацію дослідник розглядав як відображення соціальної активності. Левада наголошував, що «молодь, особливо студентська, є соціально активним прошарком суспільства, здатним до самостійного формування груп, ініціатив і рухів» [23, с.165]. Він вважав, що саме в молодіжному середовищі утворюються форми нової соціальної

активності, які відображають прагнення до незалежності, розвитку особистісних і колективних.

Крім того, соціолог переконував, що саме молодь є агентом соціальних змін. Ю.Левада розглядав студентську молодь як важливу силу в процесах соціальних трансформацій. Він стверджував, що самоорганізація молоді є механізмом адаптації до нових соціально-економічних умов та способом впливу на суспільство. У цьому контексті він досліджував, яким чином цінності та установки молодих людей трансформуються під впливом освітнього середовища, культурних трендів і політичного контексту.

На думку Левади, хоча самоорганізація студентів часто виникає як реакція на інституційні обмеження (наприклад, бюрократизм університетів), вона також є інструментом подолання цих меж. Він підкреслював важливість студентських об'єднань, гуртків, клубів та інших формальних і неформальних структур для розвитку молодіжної самоорганізації.

Його праці демонструють системний підхід до аналізу соціальних явищ і залишаються актуальними для вивчення молодіжної активності навіть у сучасному контексті.

Цікавий аспект самоорганізації молоді досліджував Володимир Михайлович Платонов — український вчений, фахівець у галузі фізичної культури, спорту та педагогіки, знаний своїми фундаментальними дослідженнями в області підготовки спортсменів та організаційного розвитку спорту. Хоча основна діяльність була зосереджена на спорті, в його роботах є ідеї, які стосуються самоорганізації, зокрема молоді, в умовах навчання, спорту та соціального життя [Там само,с.167]. Вчений вважав, що одним з кращих засобів самоорганізації молодих людей є фізична активність та спорт. У своїх роботах Платонов наголошував, що участь у фізкультурно-спортивних заходах сприяє формуванню дисципліни, відповідальності та колективізму. Він розглядав спорт як модель самоорганізації, де кожен студент вчиться взаємодіяти з іншими правилами, вирішувати спільні завдання і досягати мети. Ми можемо бачити підтвердження його ідей в сучасних молодіжних рухах, таких, як «Правий сектор», ФКБ. Молоді люди,

що первинно займалися активністю в суто спортивних видовищах, дуже швидко стали «форвардами» організованого руху соціального протесту.

Крі того, Платонов вивчав психологічні аспекти самоорганізації студентів, зокрема вплив групової динаміки, мотивації та лідерства. Він наголошував, що успішна самоорганізація залежить від розвинених комунікативних навичок та здатності працювати в команді.

В рамках неформальних об'єднань студентські рухи досліджувала вітчизняна соціологиня Ганна Зубко. Її ідеї – спеціаліста у сфері розвитку молодіжної роботи та самоорганізації – присвячені вивченню механізмів залучення молоді до активного громадського життя через створення організацій, проектів та ініціатив. Г.Зубко зосереджується на такому аспекті молодіжної організації, як молодь та місцеве саоврядування. Соціологиня вважає, що «молодіжна самоорганізація як ключ до сталого розвитку громад» [11]. Зубко наполягає, що молодіжні ініціативи важливі для підвищення активності громадян. Є перспективним та дієвим залучення молоді до діяльності на місцевому рівні через ініціативи та проекти розвитку як самоорганізації, так і розвитку громади. Молодіжні організації виступають рекламними інструментами цього процесу, допомагаючи вирішувати актуальні проблеми та підвищувати соціальну згуртованість. Важливим також є запропонований дослідницею аналіз взаємозв'язку між неформальною освітою та громадянською активністю.

Досить резонансними серед молоді є ідеї Олександра Зубченка. Вони продовжують традиційну парадигму розгляду молодіжних рухів, оскільки акцентують увагу на соціокультурному аспекті. Зубченко стверджував, що студентська молодь самоорганізовується навколо ідей, які резонують із їхнім культурним ідентифікаційним полем. Соціолог досліджує зміни суспільної свідомості, пов'язані з російською окупацією. Демонструє, як через соціальні мережі моделюється нова реальність, яка хоч і є віртуальною, але її емоційне забарвлення провокує реальні вчинки як окремих особистостей, так і цілих соціальних груп [22]. Значення науково-публіцистичних творів Олександра Зубченка є особливо важливим сьогодні, оскільки він розкриває підступні

механізми «сірої пропаганди» у воєнних умовах. В загальному можна стверджувати, що його праці присвячені аналізу культурних чинників, які стимулюють формування студентських ініціатив.

Чималий вплив на поведінку сучасної студентської молоді мають новітні інформаційні технології. Досить згадати, що саме через соціальні мережі був зібраний Майдан у 2014 році, завдяки інформаційним технологіям відбувався освітній процес у вишах упродовж чотирьох років ковіду та початку воєнної агресії. Тому сучасне студентство фактично існує та проявляє власну активність за допомогою інформаційних технологій. Різноманітність такої залежності та її вплив на здатність до самоорганізації досліджував Ельдар Задорожний. Він підкреслював, що інтернет і соціальні мережі створюють нові платформи для координації молодіжних ініціатив. Науковець є автором досліджень, присвячених проблемам самоорганізації молоді в контексті освіти та громадської активності. Його праці акцентують увагу на розвитку соціальних і лідерських якостей студентів через інтеграцію в освітній і громадський процеси. З його публікацій можна виділити деякі концепти, які мають відношення до самоорганізації молоді. Зокрема, розвиток соціальних навичок через колективні проекти. Спільна творчість по реалізації креативної ідеї проекту формує мотивацію, відповідальність, самодисципліну та саморефлексію молодих людей [34]. Якщо ж проект має соціальне значення, то можна говорити про громадянську відповідальність, якої часто бракувало студентам попередніх генерацій. Задорожний підкреслює, що студентська самоорганізація сприяє формуванню навичок співпраці, лідерства та відповідальності. Через участь у студентському самоврядуванні або інших групових ініціативах молодь розвиває практичні навички, які важливі як для особистісного, так і для професійного розвитку.

Таким чином, огляд запропонованих ідей зарубіжних та вітчизняних дослідників в контексті проблематики самоорганізації сучасної студентської молоді приводить до наступних висновків. По-перше, студентська молодь є активним агентом соціальних змін. Так було в усі історичні епохи, так особливо наглядно є зараз. Саме тому від організаційного досвіду студентів

та ідей, які вони втілюють своєю діяльністю, залежить майбутній образ країни. По-друге, самоорганізація студентської молоді сприяє її соціалізації, громадянській активності та формуванню лідерських навичок. По-третє, успіх та рівень самоорганізації сучасної молоді залежить від спільних цінностей, рівня комунікації та технологічних можливостей.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА Й ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМООРГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

2.1 Опис методів і методик дослідження

Оскільки наше дослідження було присвячено вивченню самоорганізації студентської молоді як процесу, ми вважали за потрібне здійснити опитування не тільки вже організованої молоді але і тих студентів, які до студентських організацій не входять.

Соціологічне опитування є одним із ключових методів збору даних для вивчення психологічних особливостей самоорганізації молоді, оскільки воно дозволяє отримати різноманітну, емпірично обґрунтовану інформацію про соціальні та психологічні чинники, які впливають на цей процес. Його використання обґрунтовується кількома основними аспектами:

1. Масштабність і репрезентативність даних. Соціологічне опитування дозволяє охопити значну кількість респондентів із різних соціальних, культурних і освітніх середовищ, що забезпечує репрезентативність вибірки. Це важливо для аналізу різноманітності підходів молоді до самоорганізації.

2. Об'єктивність та систематичність. Методика опитування побудована на стандартизованих запитаннях, що дає змогу отримати об'єктивні дані та уникнути суб'єктивності дослідника. Стандартизація забезпечує систематичність у вивченні різних аспектів самоорганізації: мотивацій, цінностей, звичок та способів досягнення цілей.

3. Аналіз впливу соціальних факторів. Соціологічні опитування допомагають виявити, як різні соціальні умови (сімейне середовище, рівень освіти, взаємодія з однолітками) впливають на формування навичок самоорганізації. Це важливо для інтеграції соціологічних і психологічних підходів у дослідженнях.

4. Можливість якісного і кількісного аналізу. Опитування забезпечує дані для кількісного аналізу, що дозволяє побудувати статистичні моделі, а також для якісного аналізу, наприклад, шляхом збору відкритих відповідей, які розкривають індивідуальні стратегії молоді в самоорганізації.

5. Оперативність збору інформації. Сучасні методи проведення опитувань (онлайн-платформи, мобільні додатки) забезпечують швидкий і зручний доступ до аудиторії молоді, що підвищує достовірність і актуальність отриманих даних. Завдяки поєднанню соціологічного опитування з психологічними методиками, такими як опитувальники, тестування або інтерв'ю, з'являється можливість не лише описати тенденції, але й глибше зрозуміти механізми самоорганізації, розкрити внутрішні мотиваційні й поведінкові моделі молоді.

Здійснюючи опитування щодо думок рядових студентів з приводу самоорганізації сучасної студентської молоді, ми прагнули з'ясувати по-перше, чи розуміють студенти поняття самоорганізації. По-друге, виявити, які організації є популярними серед студентів. По-третє, дізнатися, що мотивує студентів до самоорганізації. Крім цих, основних завдань, ми намагалися виявити, яка частина студентів готова вкладати власні матеріальні ресурси в діяльність організації та наскільки студенти обізнані з діяльністю вже існуючих організацій.

Основною гіпотезою опитування було припущення, що, враховуючи ситуацію воєнного стану, серед студентів будуть більш популярними волонтерські організації. Допоміжними гіпотезами були припущення, що основними мотивами самоорганізації сучасних студентів є уникання самотності, пошук продуктивного дозвілля та бажання бути причетними до долі нації. Дані гіпотези були сформульовані на підставі аналізу наукових публікацій з окресленої тематики.

Наступним методом, який ми використали в ході емпіричного дослідження був метод тестування, зокрема методика виявлення рівня саморегуляції лідерів студентського самоврядування «Стиль саморегуляції поведінки» В.І.Моросанова.

Дана методика спрямована на дослідження загального рівня саморегуляції, а також таких компонентів, як: планування, моделювання, програмування, оцінка результатів, гнучкості, самостійності. Вона є ефективним інструментом для дослідження психологічних особливостей

самоорганізації студентів, оскільки вона дозволяє оцінити ключові аспекти саморегуляції, що безпосередньо впливають на здатність до самоорганізації.

Це є важливим для розуміння, як студенти організовують свою діяльність, визначають цілі, управляють часом і адаптуються до змін.

Завдяки даній методиці ми можемо здійснити:

- Аналіз індивідуальних стилів саморегуляції

У сучасних студентів стиль саморегуляції може істотно відрізнятися залежно від особистісних характеристик і зовнішніх умов. Методика допомагає визначити ці індивідуальні відмінності та зрозуміти, як вони впливають на ефективність самоорганізації.

- Виявлення слабких місць у саморегуляції

Використання методики дозволяє ідентифікувати аспекти, які потребують розвитку, наприклад, недостатню здатність до планування або низький рівень рефлексії. Це сприяє формуванню рекомендацій щодо розвитку навичок самоорганізації.

- Узгодженість із теоретичною базою самоорганізації

Концепція саморегуляції Моросанової базується на системному підході, що відповідає сучасним уявленням про самоорганізацію як складну динамічну систему. Це забезпечує теоретичну і практичну цілісність дослідження.

- Практична спрямованість результатів

Дані, отримані за допомогою методики, можна використовувати для розробки освітніх програм, тренінгів і практичних рекомендацій, спрямованих на підвищення рівня самоорганізації студентів. Це особливо актуально в умовах сучасної освітньої системи, яка вимагає від студентів високої автономії у навчанні.

1. Адаптивність до різних груп студентів

Методика дозволяє проводити дослідження в різних групах, враховуючи специфіку професійної підготовки, соціального середовища та індивідуально-психологічних характеристик студентів.

Таким чином, використання методики "Стиль саморегуляції поведінки" В. Моросанова у дослідженні самоорганізації студентів є доцільним і

науково обґрунтованим, оскільки вона дає змогу виявити структуру та особливості саморегуляційних процесів, які є основою ефективної самоорганізації.

Інтерпретація здійснюється за шкалами, що вимірюють кожен аспект саморегуляції окремо та загальний рівень.

Шкала «Планування» характеризує індивідуальні особливості висунення й утримання цілей, сформованість у людини усвідомленого планування діяльності.

Високі показники за цією шкалою вказують на сформованість потреби в усвідомленому плануванні діяльності, плани в цьому випадку реалістичні, деталізовані, ієрархічні і стійкі, цілі діяльності висувуються самостійно.

У піддослідних із *низькими показниками* за цією шкалою потреба в плануванні розвинена слабо, цілі схильні до частоті зміни, поставлена мета рідко буває досягнута, планування малореалістична. Такі люди вважають за краще не замислюватися про своє майбутнє, цілі висувують ситуативно і зазвичай не самостійно.

Шкала «Моделювання» дозволяє діагностувати індивідуальну розвиненість уявлень про зовнішні і внутрішні значущі умови, ступінь їх усвідомленості, деталізованості і адекватності.

Випробовувані з *високими показниками* за цією шкалою здатні виділяти значущі умови досягнення цілей як в поточній ситуації, так і в перспективному майбутньому, що проявляється у відповідності програм дій планам діяльності, відповідно одержуваних результатів прийнятим цілям.

У респондентів з *низькими показниками* за цією шкалою – слабка сформованість процесів моделювання призводить до неадекватної оцінки значимих внутрішніх умов і зовнішніх обставин, що проявляється у фантазуванні, яке може супроводжуватися різкими перепадами ставлення до розвитку ситуації, наслідків своїх дій. У таких людей часто виникають труднощі у визначенні мети і програми дій, адекватних поточній ситуації,

вони не завжди помічають зміна ситуації, що також часто призводить до невдач.

Шкала «Програмування» діагностує індивідуальну розвиненість усвідомленого програмування людиною своїх дій.

Високі показники за цією шкалою говорять про сформованість у людини потреби продумувати способи своїх дій і поведінки для досягнення намічених цілей, про деталізованість і розгорнення розроблюваних програм. Програми розробляються самостійно, вони гнучко змінюються в нових обставинах і стійкі в ситуації перешкод. У разі невідповідності отриманих результатів цілям проводиться корекція програми дій до отримання прийняттого для людини результату.

Низькі показники за шкалою програмування говорять про невміння і небажання людини продумувати послідовність своїх дій. Такі люди вважають за краще діяти імпульсивно, вони не можуть самостійно сформувати програму дій, часто стикаються з неадекватністю отриманих результатів цілям діяльності і при цьому не вносять змін до програми дій, діють шляхом проб і помилок.

Шкала «Оцінювання результатів» характеризує індивідуальну розвиненість і адекватність оцінки та результатів своєї діяльності і поведінки.

Високі показники за цією шкалою свідчать про розвиненість і адекватність самооцінки, сформованість стійкості суб'єктивних критеріїв оцінки результатів. Людина адекватно оцінює як сам факт неузгодженості отриманих результатів з метою діяльності, так і причини, що призвели до цього, гнучко адаптуючись до зміни умов.

При низьких показниках за цією шкалою людина не помічає своїх помилок, некритичний до своїх дій. Суб'єктивні критерії успішності недостатньо стійкі, що веде до різкого погіршення якості результатів при збільшенні обсягу роботи, погіршенні стану або виникненні зовнішніх труднощів.

Шкала «Гнучкість» діагностує рівень сформованості регуляторної

гнучкості, тобто здатності перебудовувати, вносити корекції в систему саморегуляції при зміні зовнішніх і внутрішніх умов.

Випробовувані з *високими показниками* за шкалою гнучкості демонструють пластичність усіх регуляторних процесів. При виникненні непередбачених обставин такі люди легко перебудовують плани і програми виконавських дій і поведінки, здатні швидко оцінити зміну значущих умов і перебудувати програму дій. При виникненні неузгодженості отриманих результатів з прийнятою метою своєчасно оцінюють сам факт неузгодженості і вносять відповідну корекцію. Гнучкість дозволяє адекватно реагувати на швидку зміну подій і успішно вирішувати поставлену задачу в ситуації ризику.

Респонденти з *низькими показниками* за шкалою гнучкості в динамічній, швидко мінливій обстановці почувають себе невпевнено, важко звикають до змін у житті, до зміни обставин і способу життя. Вони не здатні адекватно реагувати на ситуацію, швидко і своєчасно планувати діяльність і поведінку, розробити програму дій, виділити значимі умови, оцінити неузгодженість отриманих результатів з метою діяльності та внести корекції. В результаті у таких досліджуваних неминує виникають регуляторні збої і, як наслідок, невдачі у виконанні діяльності.

Шкала «Самостійність» характеризує розвиненість регуляторної автономності.

Наявність *високих показників* за шкалою самостійності свідчить про автономність в організації активності людини, його здатності самостійно планувати діяльність і поведінку, організовувати роботу по досягненню висунутої мети, контролювати хід її виконання, аналізувати і оцінювати як проміжні, так і кінцеві результати діяльності.

Респонденти з *низькими показниками* за шкалою самостійності залежні від думок і оцінок оточуючих. Плани і програми дій розробляються несамостійно, такі люди часто і некритично слідує чужих порад. При відсутності сторонньої допомоги у них неминує виникають регуляторні збої.

Опитувальник в цілому працює як єдина шкала **«Загальний рівень саморегуляції»**, яка оцінює загальний рівень сформованості індивідуальної системи усвідомленої саморегуляції довільної активності людини.

Респонденти з *високими показниками* загального рівня саморегуляції самостійні, гнучко і адекватно реагують на зміну умов, висунення і досягнення мети у них в значній мірі усвідомлено. При високій мотивації досягнення вони здатні формувати такий стиль саморегуляції, який дозволяє компенсувати вплив особистісних, характерологічних особливостей, що перешкоджають досягненню мети. Чим вище загальний рівень усвідомленої регуляції, тим легше людина опановує нові види активності, впевненіше почуває себе в незнайомих ситуаціях, тим стабільніше його успіхи в звичних видах діяльності.

У опитаних з *низькими показниками* за даною шкалою потреба в усвідомленому плануванні та програмуванні своєї поведінки несформована, така людина вони більш залежна від ситуації і думки оточуючих людей. У таких досліджуваних знижена можливість компенсації несприятливих для досягнення поставленої мети особистісних особливостей, в порівнянні з піддослідними з високим рівнем регуляції. Відповідно, успішність оволодіння новими видами діяльності у великій мірі залежить від відповідності стильових особливостей регуляції і вимог освоюється виду активності.

Основною гіпотезою нашого дослідження при використанні методики В. Моросанова було припущення, що серед оцінок досліджуваних, за загальним рівнем саморегуляції, будуть переважати показники середнього та високого рівня; із збільшенням терміну студентського життя збільшуватиметься рівень саморегуляції.

Додатковою гіпотезою було припущення, що у лідерів студентського самоврядування на високому рівні має бути планування, гнучкість і самостійність.

Ще одним суто соціологічним методом, використаним в нашому дослідженні було інтерв'ю з лідерами студентського самоврядування.

Використання такого інтерв'ю є обґрунтованим у дослідженні психологічних особливостей самоорганізації студентської молоді з кількох причин:

1. Лідери як носії розвинених навичок самоорганізації

Лідери студентського самоврядування зазвичай мають високий рівень самоорганізації, оскільки їхні ролі вимагають уміння ефективно планувати, координувати, ухвалювати рішення та управляти часом. Інтерв'ю з ними дозволяє глибше дослідити механізми, які лежать в основі розвинених навичок самоорганізації.

2. Практичний досвід в умовах багатозадачності

Лідери активно залучені до вирішення різноманітних організаційних і соціальних завдань, що робить їх досвід особливо цінним. Їхній досвід і стратегії самоорганізації можуть слугувати прикладом для вивчення моделей ефективної поведінки.

3. Виявлення мотиваційних і ціннісних орієнтирів

У межах інтерв'ю можна дослідити внутрішні мотиваційні аспекти, які сприяють самоорганізації, такі як відповідальність, прагнення до самореалізації, лідерські амбіції та цінності, пов'язані з командною роботою. Це дозволяє краще зрозуміти, як особистісні якості впливають на здатність до самоорганізації.

4. Оцінка впливу соціального середовища

Лідери студентського самоврядування взаємодіють із різними соціальними групами, що дозволяє через їхній досвід вивчити, як соціальні фактори (підтримка групи, взаємодія з викладачами, організаційні умови) впливають на самоорганізацію студентів.

5. Індивідуалізований підхід

Інтерв'ю надає можливість отримати глибокі, індивідуальні відповіді, які важко виявити через опитування чи тести. Це дозволяє дослідити не лише загальні тенденції, але й унікальні особливості самоорганізації.

6. Рекомендації на основі успішного досвіду

Лідери студентського самоврядування можуть поділитися рекомендаціями, які вони самі застосовують для розвитку самоорганізації серед своїх колег. Це допоможе сформулювати практичні пропозиції для підвищення рівня самоорганізації в ширшому колі студентів.

7. Поєднання соціального та психологічного аспектів

Інтерв'ю з лідерами дозволяє дослідити зв'язок між індивідуально-психологічними характеристиками (наприклад, стресостійкість, дисципліна) та їхньою соціальною роллю. Це сприяє інтегрованому підходу до аналізу самоорганізації.

Таким чином, інтерв'ю з лідерами студентського самоврядування є ефективним методом для глибокого аналізу психологічних аспектів самоорганізації студентів, оскільки воно поєднує вивчення практичного досвіду, індивідуальних якостей і впливу соціального середовища. Отримані дані можуть бути використані для формування програм розвитку самоорганізації в молодіжному середовищі.

Нами було проведено формалізоване, глибинне, одноразове інтерв'ю з лідерами студентського самоврядування. Такий вид інтерв'ю дає можливість не тільки зафіксувати даний стан самоорганізації студентів але і виявити причини специфіки даного явища та його подальші тенденції, що і було зроблено. (методики рокича и колесо – дописать)

Для з'ясування ціннісних орієнтацій лідерів студентських організацій була використана методика виявлення цінностей Мілтона Рокича. «Ціннісні орієнтації – елементи внутрішньої (диспозиційної) структури особистості, які сформовано та закріплено життєвим досвідом індивіда у процесах соціалізації та соціальної адаптації, коли відокремлюється те, що має значення (суттєве для конкретної людини), від того, що не має важливого значення (несуттєвого), через прийняття або неприйняття особистістю певних цінностей, усвідомлюваних як межі (горизонти) граничних смислів й основоположних цілей життя, а також визначаються припустимі засоби їхньої реалізації». [Султанова, с. 151.]. Ціннісні орієнтації є важливим складником структури особистості викладача, оскільки система ціннісних

орієнтацій особистості дозволяє встановити загальні соціальні детермінанти поведінки (причини певної моделі поведінки).

У психолого-педагогічних дослідженнях ціннісні орієнтації особистості вивчають з двох позицій: з позиції виявлення передумов виникнення ціннісних орієнтацій та механізмів їх формування, тобто дослідження ціннісних орієнтацій як складника процесу розвитку особистості, а також як наслідок взаємодії суб'єктивних і об'єктивних детермінант особистісного розвитку, тобто як певний результат особистісного розвитку. Виходячи з цього, виокремлюють два підходи у вивченні ціннісних орієнтацій особистості. У першому підході основним предметом дослідження є психічні процеси, які зумовлюють формування в особистості тієї чи іншої системи цінностей і властивих їй ціннісних орієнтацій. У другому підході предметом дослідження є безпосередньо зміст системи цінностей, її ієрархічна структура, регулятивна функція в суспільній поведінці [Там само].

Наше дослідження зорієнтоване на другий підхід і передбачає вивчення змісту ціннісних орієнтацій лідерів студентського самоврядування.

З метою визначення ціннісних орієнтацій майбутніх викладачів нами було обрано найбільш поширену в прикладних дослідженнях класифікацію цінностей, запропоновану Мілтоном Рокичем. Дослідження Мілтона Рокича, які проводились у кінці 60-х та в 70-х роках ХХ століття у США на основі розробленого ним методу прямого ранжування цінностей, науковці вважають методично найбільш обґрунтованим напрямом у дослідженнях ціннісних орієнтацій [Там само].

Мілтон Рокич розрізняє два класи цінностей: термінальні та інструментальні. Під термінальними цінностями автор розуміє переконання в тому, що якась кінцева мета індивідуального існування з особистого і суспільного поглядів заслуговує на те, щоб до неї прагнути; під інструментальними цінностями – переконання в тому, що певний образ дій (наприклад, чесність, раціоналізм) з особистого і суспільного поглядів є більш доречним у будь-яких ситуаціях.

Для діагностики індивідуальних ієрархій цінностей Мілтон Рокич розробив метод прямого ранжування цінностей, згрупованих у два списки, – термінальних та інструментальних цінностей. Цей поділ відповідає традиційному поділу на цінності-цілі (18 цінностей) і цінності-засоби (18 цінностей). Відомо, що масштабні дослідження, проведені Мілтоном Рокичем за допомогою цього методу на загальнонаціональній американській вибірці, дозволили виявити і проаналізувати зв'язок декларованої значущості (рангу) різних цінностей з такими змінними, як стать, вік, соціальний стан, дохід, освіта, расова приналежність, політичні переконання. Результати дослідження інших авторів показали зв'язок цінностей з деякими особистісними особливостями.

З метою визначення ціннісних орієнтацій лідерів студентських організацій нами було запропоновано респондентам проранжувати список із 22 цінностей (по 11 цінностей у кожному списку). Завдання полягало у тому, щоб розкласти їх за порядком значущості принципів, якими респондент керується у своєму житті. Таким чином, найбільш значуща цінність виявлялася на першому місці, а найменш важлива – на останньому (одинадцятому). Дана методика дозволила виявити домінуючі цінності, які визначають ключові моделі поведінки студентських лідерів.

Для дослідження збалансованості задоволення власним життям представників студентських організацій була використана методика життєвого балансу «Колесо життя». За своїм призначенням це не дослідницька методика, а психологічна вправа, спрямована на корекцію власної активності. Однак, вона виявилася досить інформативною у нашому дослідженні. Дана методика глибше розкриває психологічні особливості самоорганізації студентів, оскільки вона дає можливість системно оцінити стан різних життєвих сфер, що впливають на їхнє успішне навчання та особистий розвиток.

Методика базується на графічному відображенні життєвих сфер у вигляді кола, розділеного на сектори. Кожен сектор відповідає певній життєвій сфері, наприклад сектор: - Навчання; - Робота; - Здоров'я; - Сім'я; -

Друзі; - Особистісний розвиток; - Відпочинок; - Фінанси. Студенти самостійно оцінюють свій рівень задоволеності кожною сферою за шкалою від 1 до 10 і позначають його на графіку. Результати формують "колесо", яке насправді демонструє баланс або дисбаланс у житті.

Таким чином, не тільки дослідник, але і самі респонденти мають можливість усвідомити, які сфери займаються в їхньому життєвому домінуючу роль і скільки вони впливають на загальний стан. Наприклад, якщо основний фокус зосереджено лише на навчанні, можуть бути занедбані здоров'я чи соціальні зв'язки. Крім того, виявляються сфери, яка недооцінюється, вказуються слабкі місця в організації власної активності. Це дає змогу студентам оцінити час розподілу та ресурсів, удосконалюючи навички планування. Також методика «Колесо життя» дає можливість визначити джерела стресу і мотивацію, оскільки дисбаланс сфери часто стає причиною емоційного вигорання. Усвідомлення цього через "Колесо життя" підштовхує студентів до визначенню конкретних кроків для відновлення рівноваги, що позитивно впливає на мотивацію та енергійність.

Етапи роботи з методикою наступні:

Етап 1: Визначення сфери - На початку студент самостійно або за допомогою дослідника формулює ключові сфери свого життя. Це важливо для процесу персоналізації, оскільки для кожної людини значимість сфери може відрізнятися.

Етап 2: Оцінювання - У кожній сфері студент оцінює свою задоволеність за шкалою від 1 (дуже незадоволених) до 10 (повністю задоволених).

Етап 3: Візуалізація - Результати заносяться на кругову діаграму, де рівні задоволеності поєднуються у вигляді замкнутої фігури. Це наочно демонструє баланс або дисбаланс.

Етап 4: Аналіз - На основі отриманого графіка студент і дослідник виконує аналіз. Виявляють сильні сторони (сфери з високими оцінками) та слабкі місця (сфери з низькими оцінками).

Етап 5: Розробка стратегії - Формуються конкретні дії для вирівнювання колеса. Наприклад, якщо сфера "Здоров'я" отримала низьку оцінку, студент може планувати регулярні фізичні вправи або підтримувати режим сну.

Етап 6: Контроль та моніторинг - Через певний період студент повторно заповнює "Колесо життя", щоб оцінити динаміку змін та ефективність реалізованих дій.

Дана методика набула широкого використання в університетах як частина програми особистісного розвитку як студентів, так і науково-педагогічних працівників. Особливо дієвою вона є у випадку повторного проведення через певний часовий проміжок. Через три місяці студенти повторно заповнили «Колесо життя», що дозволило порівнювати зміни. У підсумку, 75% студентів відзначили покращення в таких сферах, як тайм-менеджмент і баланс між навчанням та особистим життям. 90% студентів відзначили, що методика є зрозумілою та мотивуючою.

Методика також є популярним інструментом у мотиваційних тренінгах і коучингу. Психологи застосовують методику для роботи з молоддю, яка відчуває стрес, внутрішню мотивацію або проблеми у самоконтролі. Методика "Колесо життя" також успішно використовується для групового аналізу та планування.

У сучасних умовах методика також активно працює у форматах онлайн. Онлайн-інструмент дозволяє зберегти час і зробити аналіз ще більш доступним. Проте, ми в своєму дослідженні використовували формат живого спілкування.

Досвід застосування методики "Колесо життя" підтверджує її універсальність та ефективність для діагностики та розвитку самоорганізації. Вона адаптується до різних форматів роботи (індивідуальної, групової, онлайн) і дозволяє студентам не тільки аналізувати, але й активно покращувати власне життя.

2.2. Опис організації емпіричного дослідження

Емпіричне дослідження проходило упродовж вересня-жовтня 2024 року. Цьому передував етап підготовки інструментарію. Були визначені методи та методики, завдяки яким можна було б одержати інформаційні дані щодо психологічних особливостей самоорганізації студентів. До низки методів та методик були відібрані наступні: метод опитування, метод інтерв'ю, методика визначення рівня самоорганізації В.Моросанова, методика виявлення цінностей Рілтона Рокича та методика визначення життєвого балансу «Колесо життя».

Розпочато емпіричне дослідження методом опитування. Для цього сформований стандартний опитувальник (Додаток Б), який містить 26 питань закритого та змішаного типів. Опитування проходило продовж двох тижнів онлайн на платформі Гугл. В ньому взяли участь 34 студенти математичного та філологічного факультетів Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Така представленість студентів різних факультетів забезпечує репрезентативність вибірки. Розподіл відповідей респондентів подано у додатку Б1.

Наступним етапом емпіричного дослідження було інтерв'ю, яке проводилося з представниками студентського парламенту Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, учасниками Центру культури та дозвілля студентів того ж вишу, також були залучені активісти Львівської студентської організації «BEST». Всього в інтерв'ю взяли участь 10 респондентів.

Третім етапом було проведення дослідження рівня саморегуляції лідерів студентського самоврядування за методикою «Стиль саморегуляції поведінки» В.І. Моросанова. В ньому взяли участь 32 респонденти. Опитувальник представлений додатком В.

З метою визначення ціннісних орієнтацій лідерів студентських організацій за методикою М.Рокича. По завершенню інтерв'ю респондентам було запропоновано проранжувати список із 22 цінностей (по 11 цінностей у кожному списку). Завдання полягало у тому, щоб розкласти їх за порядком

значущості принципів, якими респондент керується у своєму житті. Таким чином, найбільш значуща цінність буде на першому місці, а найменш важлива – на останньому (одинадцятому).

Вибір аналізувався у такий спосіб: якщо перелічені цінності респондент оцінював балами від 1 до 4 включно – ми вважали їх найбільш значущими (домінантними) для респондента. Від 5 до 8 балів – цінності другого рівня. Від 9 до 11 – найменш значущі для респондента – цінності третього рівня. При описі результатів враховувалися відповіді за домінантними цінностями. Набори цінностей представлені у додатку Д.

Завершальним етапом безпосередньої роботи з респондентами було вивчення життєвого балансу за методикою «Колесо життя». Шкала методики подана у додатку Г.

Упродовж листопада 2024 року здійснювався аналіз результатів емпіричного дослідження. Для цього використовувалися ресурси Гугл-платформи.

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ САМООРОГАНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ.

3.1 Аналіз результатів опитування студентів.

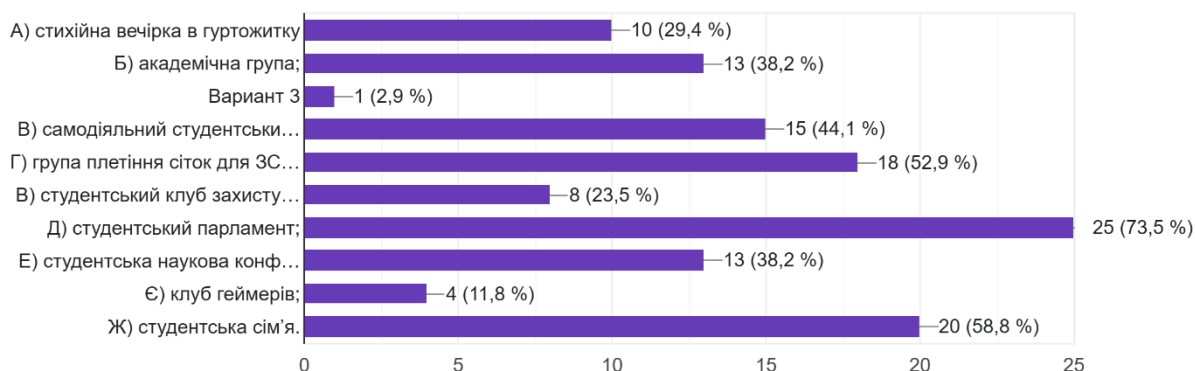
Розглянемо та проаналізуємо результати опитування студентів двох факультетів ЧНУ: математичного та філологічного.

Передусім, ми намагалися з'ясувати, чи розуміють студенти, що таке самоорганізація молоді. З цією метою були наведені декілька варіантів спільнот, серед яких не всі є формами самоорганізації. На думку студентів, прикладами самоорганізації студентської молоді є усі запропоновані варіанти відповідей (Діаграма 1).

Діаграма 1

5. Що, на вашу думку, є прикладом самоорганізації студентської молоді? (позначте усі правильні, на Вашу думку, відповіді)

34 ответа

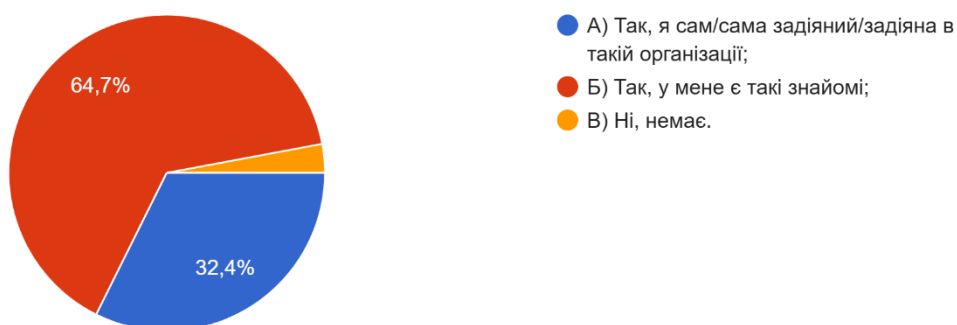
Найбільша кількість студентів позначила варіант студентського парламенту (73.5%), студентської сім'ї (58.8%), що не є правильним прикладом, та групу плетіння сіток для ЗСУ (52.9%). Вартий уваги той факт, що 38,2% опитуваних формою самоорганізації студентів вважають академічну групу, що, так само, як і студентська сім'я, є принципово неправильним. Отже, більшість студентів (96%) не розуміє змісту поняття самоорганізації молоді.

Щодо обізнаності з молодіжними організаціями, інформативним є питання 6 та 8 (Діаграми 2 та 3). Майже 65% респондентів зазначають, що мають знайомих, які задіяні або зацікавлені в громадських молодіжних організаціях, а 32,4% самі задіяні в таких організаціях. Майже 62% респондентів дізнаються про молодіжні організації завдяки діяльності самих цих організацій. Це може свідчити про популярність серед студентів різних форм самоорганізації молоді.

Діаграма 2

6. Чи є серед ваших знайомих люди, задіяні, або зацікавлені у громадських молодіжних організаціях?

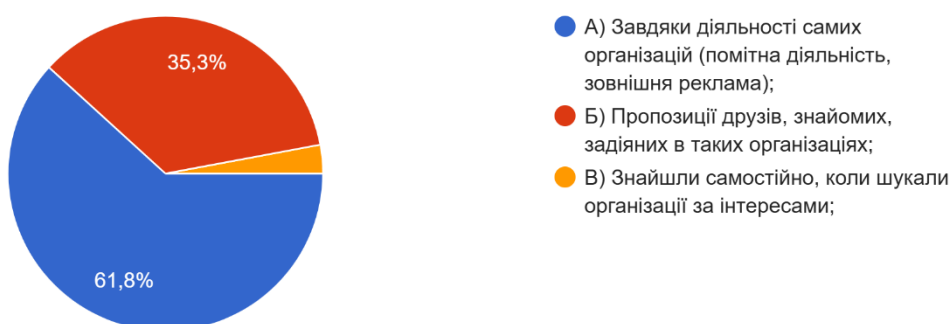
34 ответа

Діаграма 3

8. Яким чином, на Вашу думку, студенти частіше дізнаються про молодіжні організації?

34 ответа

Неочікуваним є розподіл відповідей по питанню «Які організації мають більшу популярність серед студентів?». Всупереч гіпотезі, опитування показало, що творчі організації є більш популярними ніж волонтерські (58.8% проти 41%) (Діаграма 4).

7. Які організації мають більшу популярність серед студентів? (Виберіть один з варіантів відповіді)
34 ответа

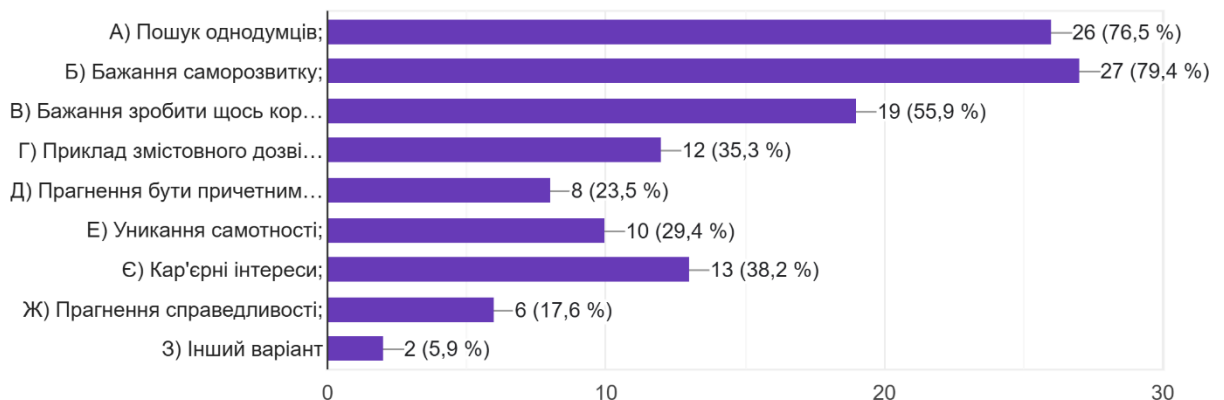

Це може бути зумовлено високою відповідальністю та обмеженням власної свободи у волонтерських організаціях. А саме особистісна свобода, як відомо, є і переважаючою цінністю для більшості студентів.

Одним із завдань дослідження, заради якого проводилося опитування, було з'ясування мотивів самоорганізації сучасних студентів. Відповіді студентів щодо такої мотивації корелюються з попереднім твердженням про цінність особистісної свободи. (Діаграма 5).

Діаграма 5

9) На вашу думку, що мотивує студентів до діяльності в молодіжних організаціях (позначте три основні відповіді)
34 ответа

Розподіл відповідей вказує, що найчастіше таким мотивом стає бажання саморозвитку та пошук одногодумців. Тобто, основні мотиви мають явно виражений егоцентричний характер. І лише на третьому місці судження про бажання зробити щось корисне для інших. Після цього по ступеню дієвості запропоновані варіанти мотивів розподілені у такому порядку:

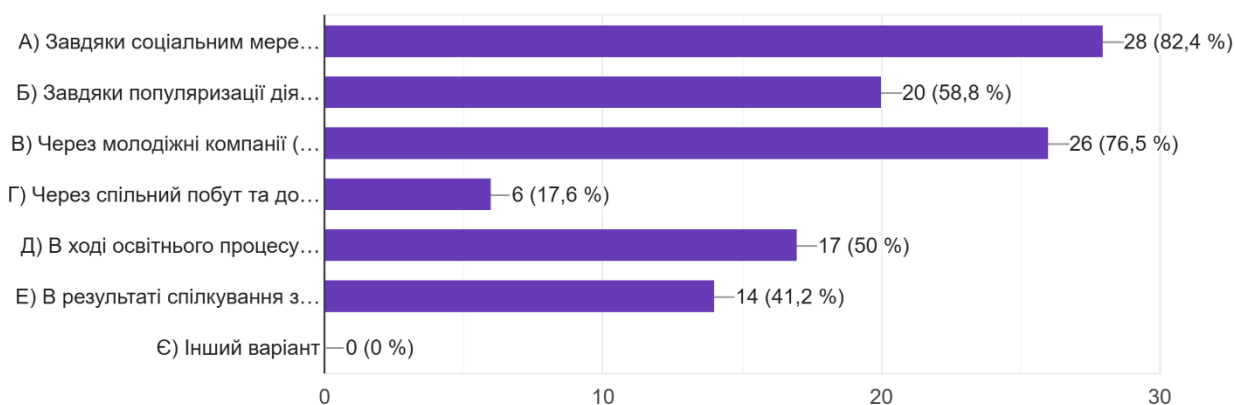
кар'єрні інтереси, змістовне дозвілля, уникання самотності, прагнення бути причетним до долі країни, прагнення справедливості.

Найдієвішим засобом самоорганізації сучасної молоді респонденти вважають соціальні мережі, що цілком передбачувано (Діаграма 6). Саме так зазначили 82% опитаних. Також дієвими чинниками самоорганізації респонденти вважають молодіжні компанії, де відбувається безпосереднє спілкування молоді, та популяризацію молодіжними організаціями своєї діяльності. Психологічною особливістю самоорганізації сучасної студентської молоді можна вважати виявлену низьку цінність спілкування з авторитетними лідерами організацій. (лише п'ята позиція із шести обраних). Можна припустити, що це зумовлено низьким рівнем довіри до визнаних лідерів на тлі низького рівня добробуту та соціальної стабільності для більшості молоді.

Діаграма 6

10) Як, на вашу думку, відбувається самоорганізація сучасних студентів? (виберіть 3 найбільш доречних, варіанта)

34 ответа

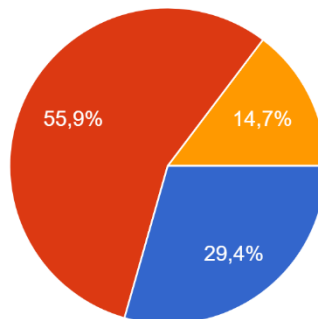

Одним із завдань дослідження було з'ясування того, яка частина студентів готова вкладати власні матеріальні ресурси, зокрема, кошти, в діяльність організацій. В опитуванні це зафіксовано питаннями 11-13, відповіді на які відображають діаграми 7, 8, 9.

Діаграма 7

11. Наскільки, на вашу думку, важливе матеріальне забезпечення учасників молодіжних організацій, що займаються творчістю?

34 ответа

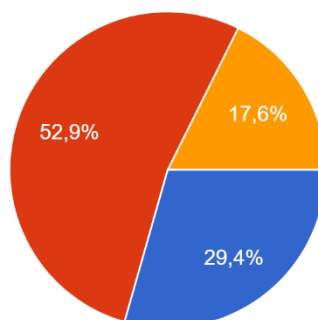

- А) Дуже важливе (учасникам з низьким чи нестабільним доходом буде некомфортно чи неможливо брати участь у діяльності організації).
- Б) Не дуже важливе (внески необов'язкові, участь не потребує дорогого обладнання тощо)
- В) Взагалі не важливе (без будь-яких витрат можна бути учасником такої організації)

Діаграма 8

12. Наскільки важливе матеріальне забезпечення учасників волонтерських організацій?

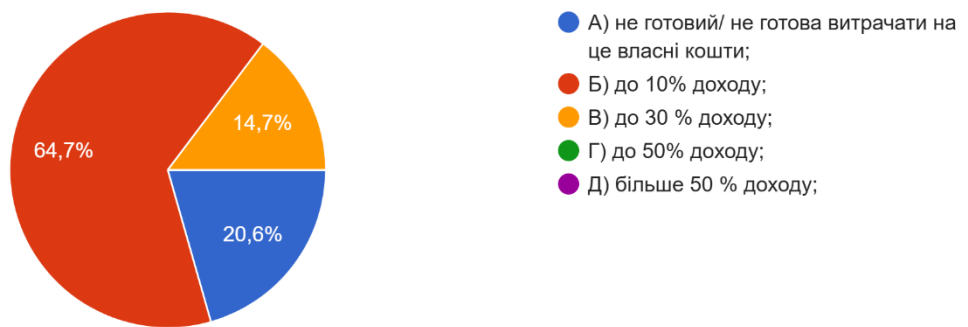
34 ответа

- А) Дуже важливе (учасникам з низьким чи нестабільним доходом буде некомфортно чи неможливо брати участь у діяльності організації).
- Б) Не дуже важливе (внески необов'язкові, участь не потребує дорогого обладнання тощо);
- В) Взагалі не важливе (без будь-яких витрат можна бути учасником такої організації)в

Діаграма 9

13. Який відсоток коштів від свого щомісячного доходу Ви були б готові витратити на підтримку об'єднання, до якого б Ви долучилися, чи на саморозвиток у цьому об'єднанні?
34 ответа

По-перше, виявлено, що в уявленні респондентів немає прямої залежності між матеріальними статками молодої людини та її участю у волонтерській чи творчій організації. Можливо, саме тому, при значній популярності молодіжних організацій серед студентів, 20,6% респондентів не готові витратити власні кошти на підтримку молодіжного об'єднання чи навіть на власний розвиток у такому об'єднанні. Більша частина респондентів (64,7%) готові витратити до 10% власного доходу (що цілком передбачувано). 30% своїх статків готові поділитися заради самоорганізації молоді 14,7% опитаних. Отже, 30% - це межа для сучасних студентів щодо витрат на користь молодіжних об'єднань, в яких молодь бачить власний розвиток.

Питання 14 (Додаток А) було перевірочним для з'ясування, чи реально знають студенти молодіжні організації, які нині існують в м. Чернівці, в Україні та світі. З'ясовано, що 32,4% респондентів не можуть назвати жодної молодіжної організації, яка утворена самими студентами. Найбільш відомими для респондентів виявилися Центр культури та дозвілля ЧНУ (23,5%) та студентський парламент (також 23,5%). Серед міжнародних молодіжних організацій найбільш відомою є AISEC (11,7%). Цікаво, що такі відомі організації як «Пласт» та «Авангард» змогли назвати лише 8,8% опитаних. Всеукраїнські молодіжні організації БУР, ФРІ, Campus названі всього 3-ма відсотками респондентів. Отже, при усвідомленні можливості

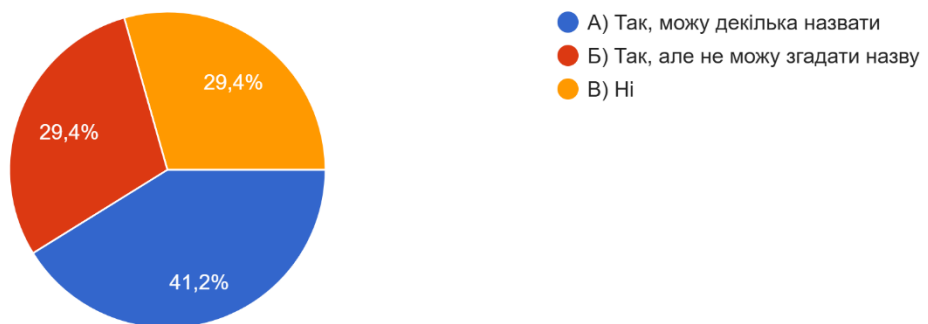
власного розвитку через діяльність у молодіжних організаціях, студенти не виявляють реального інтересу до вже існуючих молодіжних організацій. З іншого боку, відповіді на це питання підтвердили, що організації творчого характеру (як от ЦКІД) є більш популярними серед студентів, ніж волонтерські.

В свою чергу, питання 15 (додаток А) є перевірочним для 14. Якщо респондент не знає заходів організації, відповідно, він не володіє про дану організацію реальною інформацією. Відповіді, дані студентами на це питання повністю підтверджують картину, з'ясовану у 14 питанні (Діаграма 10). 32% респондентів не знають про заходи організацій, що об'єднують молодь. Інші 68% мають певну інформацію про такі заходи, а отже, знають про діяльність тих, чи інших молодіжних організацій.

Діаграма 10

15. Чи відомо вам про заходи, що проводилися або будуть проводитись цими організаціями?

34 ответа

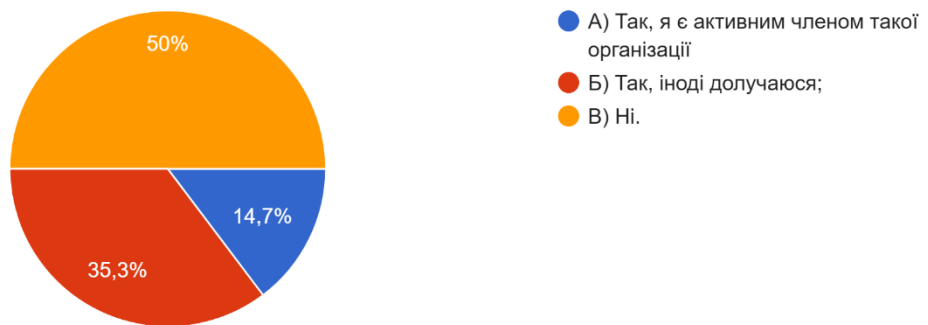

Щодо участі в заходах молодіжних організацій, картина менш оптимістична: зовсім не беруть участі ні у волонтерській, ні в творчій діяльності від 47% до 50% опитаних відповідно (Діаграма 11)

Діаграма 11.

14. Чи брали ви участь у заходах творчих молодіжних організацій?

34 ответа

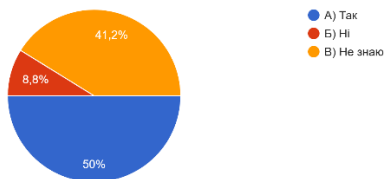

У волонтерських організаціях активними членами є 8,8% респондентів, у творчих – 14,7%. Найбільш численна група респондентів – це випадкові учасники різних заходів, які організовує молодь: від 35,3% у творчих заходах до 44,1% у волонтерських. Це може пояснюватися тим, що волонтерська діяльність є більш значимою сьогодні для українського суспільства, відповідно, більш соціально підтримуваною. В той же час, більший відсоток постійної участі у творчих організаціях засвідчує вже заявлену раніше егоцентричність сучасної молоді, оскільки саме саморозвиток є метою участі в таких організаціях.

Черговим завданням дослідження було виявлення міри обізнаності студентської молоді щодо специфіки діяльності молодіжних об'єднань, зокрема їх взаємодії з державою. Виявлено: студенти вважають, що волонтерські організації більше взаємодіють із державою, ніж творчі (діаграми 12, 13). При цьому 41,2% опитаних відверто заявляють що не розуміють зв'язку будь-яких (творчих, чи волонтерських) молодіжних організацій з державними органами чи організаціями, від 6% до 8% респондентів вважають, що немає такого зв'язку. Більшу залежність волонтерських організацій від держави демонструють і конкретизовані питання щодо міри впливу державних органів на діяльність молодіжних організацій (діаграми 14,15). Можливо, популярність волонтерських об'єднань знижується через загальну недовіру до дій державних органів влади і небажання відчувати вплив держави на свою діяльність у вільний час.

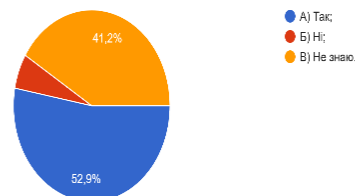
Діаграма 12

16. Як на Вашу думку, чи взаємодіють творчі студентські організації з державними органами чи з іншими організаціями?
34 ответа

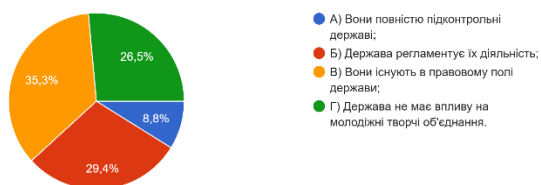
Діаграма 13

18. Як на Вашу думку, чи взаємодіють волонтерські студентські організації з державними органами чи з іншими організаціями?
34 ответа

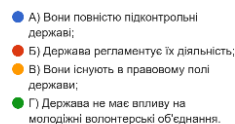
Діаграма 14

17. Як Ви вважаєте, чи контролює держава діяльність творчих студентських організацій? (виберіть один варіант відповіді)
34 ответа

Діаграма 15

Діяльність волонтерських студентських
і)

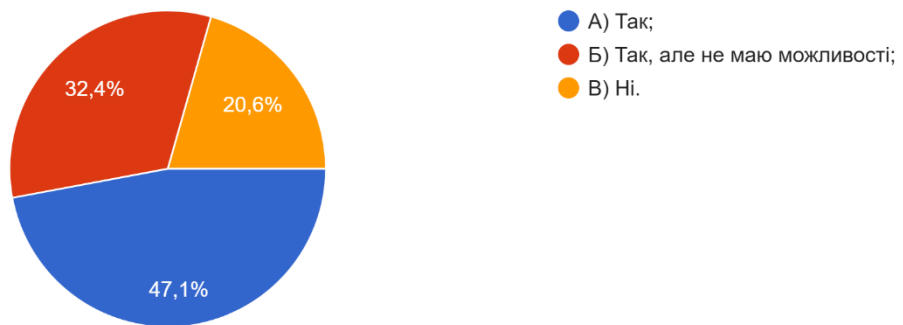
Не
зважаючи
на низькі
показники

реальної участі студентів у волонтерських організаціях (Діаграма 11), 47,1% опитаних зазначили, що хотіли б взяти участь в заході такої організації (Діаграма 16). Це дає перспективи до розвитку волонтерського молодіжного руху. Більше третини респондентів зазначили, що хотіли б приєднатися до волонтерського заходу, але не мають можливості. Це також вказує на можливість подальшої популяризації подібних організацій. Однак, 20,6% вказують, що не мають такого бажання.

Діаграма 16

22. Чи маєте ви бажання приєднатись до заходу волонтерської організації?

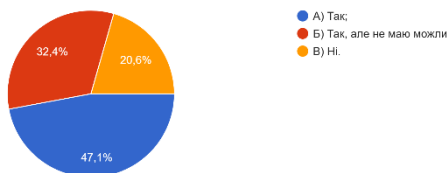
34 ответа

Порівняння діаграм 17 та 18 вкотре засвідчує, що творчий рух і саморозвиток особистості в ньому є популярнішим серед студентської молоді, ніж волонтерство. В той же час, відсоток тих, хто не бажає займатися творчою самоорганізацією більший, ніж тих, хто не бажає займатися волонтерством. Це може пов'язано з страхом невідповідності актуальній суспільній думці.

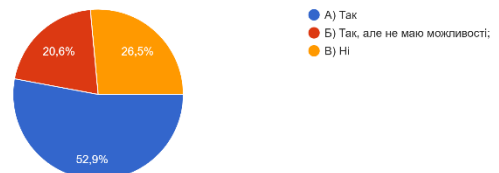
Діаграма 17

22. Чи маєте ви бажання приєднатись до заходу волонтерської організації?
34 ответа

Діаграма 18

24. Чи маєте ви бажання та можливість приєднатись до якогось заходу творчої організації?
34 ответа

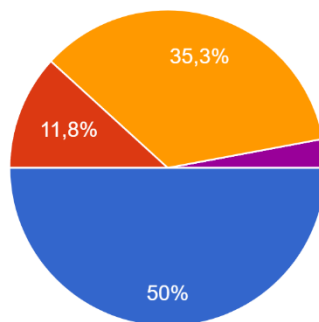

Показовими є відповіді молодих людей на запитання щодо впливу організованої молоді на Україну та світ: 50% опитаних засвідчують максимально активну позицію – «Від активної молоді залежить доля країни»; 35,3% опитаних вважають, що вирішуючи маленькі проблеми молодь допомагає покращити світ в цілому. Тільки 11,8% вказали, що від молоді мало що залежить в світі, а 2,9% зазначили, що не варто займатися самоорганізацією (Діаграма 19).

Діаграма 19

23. Наскільки впливовими, на Вашу думку, можуть бути молодіжні організації? (виберіть один варіант відповіді)

34 ответа

- А) Від активної молоді залежить доля країни;
- Б) Організована молодь може проявляти свою волю, але не вона в...
- В) Вирішуючи маленькі проблеми молодь допомагає покращити світ в...
- Г) Молодь кожного покоління має свої способи «вбивати час», аби не втру...
- Д) Молодіжні об'єднання нічого не вирішують, краще витратити час і си...

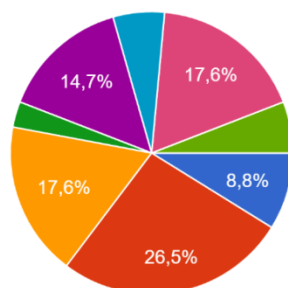
Тобто, переважна більшість опитаних студентів усвідомлює роль молоді генерачії у вирішенні нагальних соціальних питань та створенні нових суспільних відносин.

Щоб виявити лідерські амбіції сучасних студентів та їх зацікавленість і обізнаність в окремих галузях молодіжної самоорганізації, було запропоновано уявити себе молодіжним лідером та обрати напрямок діяльності. Розподіл відповідей демонструє діаграма 20.

Діаграма 20

25. Якби Вам запропонували очолити молодіжне об'єднання, якого напрямку це була б організація?

34 ответа

- А) Студентська наукова спілка
- Б) Мистецький клуб
- В) Допомога ЗСУ
- Г) Професійна допомога студентам (студентський хаб з юридичною клінікою)
- Д) Допомога тваринам
- Е) Спортивна організація
- Є) Свій варіант
- Ж) Я б відмовився/відмовилась від такої пропозиції.

Найбільш привабливим для студентського лідерства виявився творчий напрямок (26,5%); друге місце поділили позиції «Власний варіант» та «Допомога ЗСУ», що демонструє соціальну відповідальність та громадянську свідомість студентської молоді. Третя позиція – допомога тваринам. Це засвідчує високий рівень екологічної свідомості та відповідальності молоді

перед світом природи, демонструє орієнтацію на сучасні європейські цінності. Четверта позиція – студентська наукова спілка. Невисокий рейтинг наукового лідерства серед студентів, можливо, зумовлений невизначеністю власного майбутнього в країні, де йде війна. Не зважаючи на значну кількість студентських наукових програм, проєктів, конференцій, спілок, цей напрямок самоорганізації студентської молоді, нажаль не є пріоритетним. Тільки близько 6% опитаних відмовилися б від пропозиції такого лідерства. Причинами такої позиції можуть бути: невпевненість у своїх лідерських якостях та навичках, високий рівень стресу на тлі війни та перевантаженості освітнім процесом, небажання брати на себе «зайву» відповідальність. Загальний підсумок по даному питанню – сучасна студентська молодь є досить амбітною та готовою до лідерства у молодіжних організаціях.

3.2 Аналіз дослідження рівня саморегуляції лідерів студентського самоврядування за методикою «Стиль саморегуляції поведінки»

В.І Моросанова.

Основною гіпотезою другого етапу емпіричного дослідження є припущення, що серед оцінок досліджуваних за загальним рівнем саморегуляції будуть переважати показники середнього та високого рівня; із збільшенням терміну студентського життя буде зростати рівень саморегуляції.

Додатковою гіпотезою є припущення, що у лідерів студентського самоврядування на високому рівні має бути планування, гнучкість і самостійність.

На основі проведених тестувань, були отримані результати 32 респондентів, за методикою дослідження загального рівня саморегуляції та її компонентів. Визначені відсоткові співвідношення рівнів показників, представлені у Таблиця 3.2.1.)

Таблиця 3.2.1.

Рівень	Планування	Моделювання	Програмування	Оцінювання результатів	Гнучкість	Самостійність	Загальний рівень
Високий	37,5	12,5	25	14,5	37,5	50	37,5
Середній	62,5	50	75	85,5	62,5	25	53,1
Низький	0	37,5	0	0	0	25	9,4

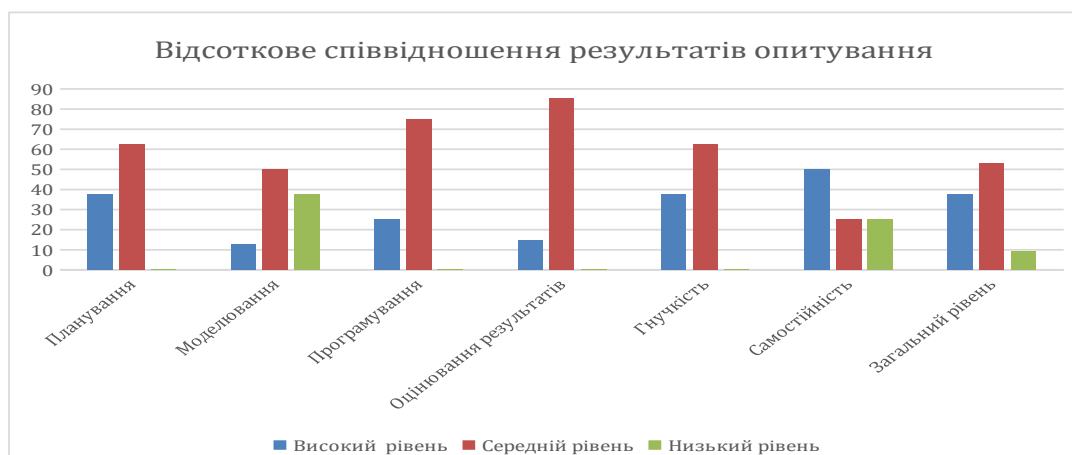
Дана таблиця дозволяє зробити висновок про часткове підтвердження гіпотези щодо високого рівня планування, гнучкості та самостійності у частини членів студентського парламенту. Однак, реально високий рівень чисельно переважає тільки за компонентом «самостійності». В той же час, саме по компоненту «самостійність» найбільша кількість респондентів з низьким рівнем (25%). Тобто, чверть лідерів студентського самоврядування залежні від думок та оцінок оточуючих, не здатні самостійно розробляти плани та програми дій та ефективно діяти без сторонньої допомоги. Найбільше респондентів (85,5%) мають середній рівень розвитку компоненту «оцінка результатів», на другому місці показник «програмування» (75%), трохи менше – показники компонентів «планування» і «гнучкість» (62,5%). Найгірше у респондентів розвинутий компонент «моделювання». Позитивним є той факт, що не зафіксовано низького рівня показників за компонентами «планування», програмування», «оцінювання результатів» і «гнучкість». Також цікавою обставиною є тотожність показників за компонентами «планування» та «гнучкість»: 37,5% – високий рівень, 62,5% – середній, 0% – низький. Це може бути свідченням реалістичності планування, яке передбачає врахування мінливих обставин. З другого боку, при досить високому показнику несамотійності, це може свідчити про

здатність потрапляти під вплив сторонніх осіб та ставати «жертвою» маніпуляцій.

Часткова підтвердилася і основна гіпотеза другого етапу дослідження, оскільки за загальним рівнем саморегуляції поведінки переважна більшість респондентів показала середні результати (53,1%), більше третини (37,5%) мають високі результати і лише 9,4% – низькі.

Однак, абсолютно не підтвердилася гіпотеза щодо прямої залежності між терміном студентського життя і рівнем саморегуляції поведінки. Високі показники як по загальному рівні саморегуляції, так і по окремих компонентах демонстрували респонденти усіх вікових груп, практично в однакових пропорціях, навіть з деяким зниженням на старших курсах. Можливо, це пов'язано з тривалим досвідом дистанційного навчання, яке унеможливило активну діяльність студентського самоврядування.

Діаграма 3.2.2.

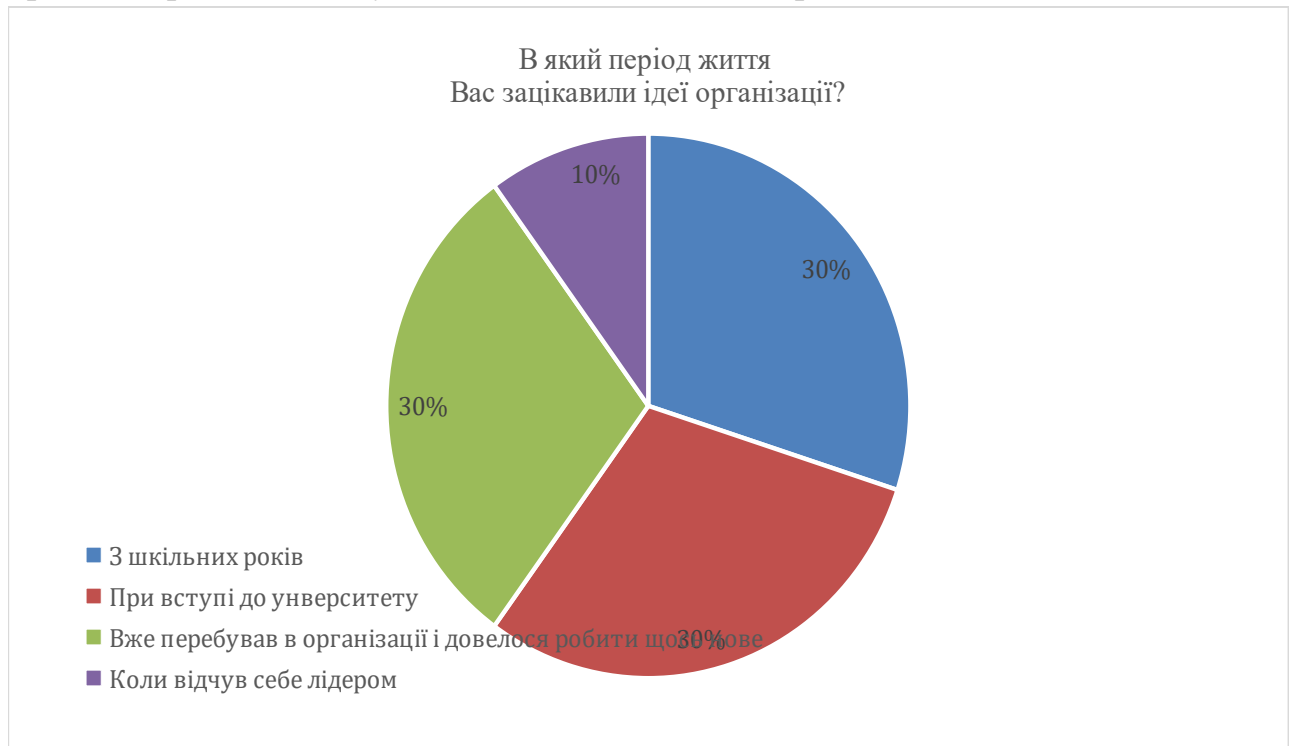

Відповідно до цих результатів можна стверджувати, що переважна більшість сучасних лідерів студентського самоврядування має середній рівень розвитку саморегуляції поведінки (Діаграма 3.2.2). Серед меншості переважають респонденти з високим рівнем розвитку всіх компонентів, крім моделювання. Це свідчить, що найбільші проблеми виникають із визначенням мети та програми дій, що може проявлятися у зайвому фантазуванні та нестабільності ставлення до розвитку ситуації та наслідків своїх дій.

3.3. Аналіз інтерв'ю з лідерами студентського самоврядування.

Упродовж вересня-жовтня 2024 роу було проведене формалізоване, глибинне, одноразове інтерв'ю з лідерами студентського самоврядування Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. В ньому взяли участь 32 респонденти, серед яких були представники студентського парламенту, центру студентського дозвілля та молодіжної організації «BEST». Для проведення інтерв'ю був розроблений план, який містив 14 запитань. Відповіді студентських лідерів дали змогу не тільки засвідчити стан розвитку самоорганізації студентської молоді, але і причини, які спонукають молодь до самоорганізації.

Згідно проведеного інтерв'ю можна відмітити, що є три провідні шляхи, якими молодь приходить до організацій (Діаграми 3.3.1., 3.3.2). По-перше – це продовження досвіду активного шкільного життя, по-друге – через агітацію від членів організації на початку навчання в університеті, по-третє – через дієве долучення до заходів певної організації.

Всупереч загальновизнаній думці про потужність соціальних мереж в плані рекрутингу, інтерв'ю засвідчило, що живе спілкування та реальна участь в заходах мають значно більший вплив на свідомість молоді.

Діаграма 3.3.2.

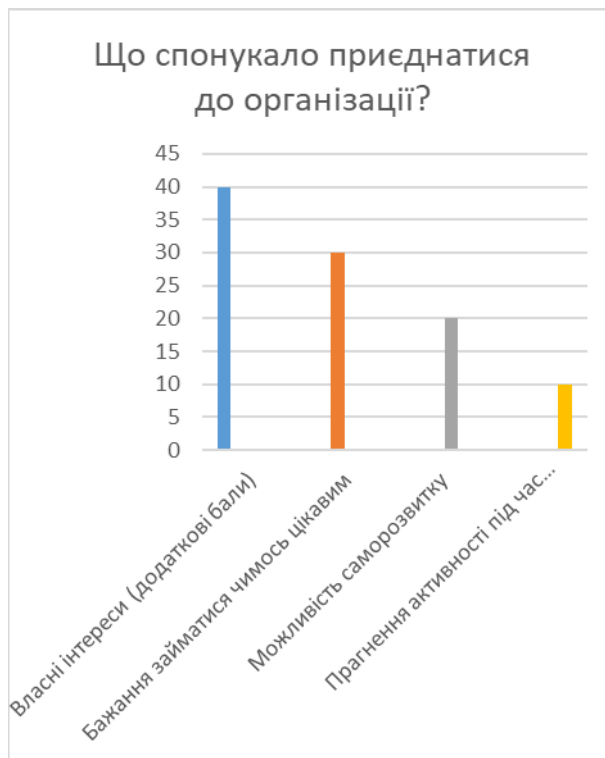
При такому розподілі відповідей (Діагарма 3.3.2.) в подальшому інтерв'ю респонденти засвідчили, що саме участь в цікавих заходах, до яких вони, здебільшого, долучалися стихійно, стала ключовим моментом в прийнятті рішення про активну участь в організації (Діаграма 3.3.3.)

Діаграма 3.3.3.

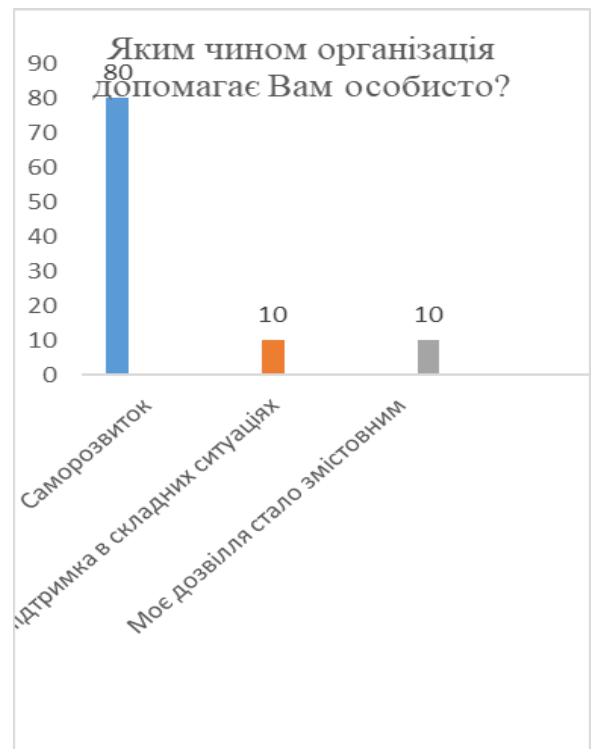

Заслужують уваги відповіді лідерів студентського самоврядування щодо мотивів участі в організації. Виявляється, що не зацікавленість в ідеї, не соціальне визнання чи публічність і навіть не можливість відчути себе лідером є основним мотиватором самоорганізації сучасної молоді. Студенти-активісти засвідчили ту ж думку, яку ми спостерігали у відповідях рядових студентів математичного та філологічного факультетів: реалізація власних інтересів (далеких від ідей організації) та можливість саморозвитку є домінуючими чинниками, які стимулює їх самоорганізацію (Діаграми 3.3.4. та 3.3.5.).

Діаграма 3.3.4.

Діаграма 3.3.5

Отже, відповіді в інтерв'ю, при особистому спілкуванні з інтерв'юєром виявляють егоцентричний, досить індивідуалістичний характер сучасної активної студентської молоді, не зважаючи на те, що у цієї молоді вже є певний досвід спільної діяльності в організаціях. Хоча відповіді на подальші питання і засвідчують, що тривала робота в організації змінює інтереси та цінності її членів. Однак, власні цілі та досить корисливі інтереси залишаються домінуючими в діяльності навіть студентів старших курсів.

Певним чином, це можна пояснити невизначеністю соціальної ситуації, в якій нині перебуває українське суспільство: умови воєнної агресії, коливання ринку праці, непевність власного майбутнього спонукає молодь дбати передусім про власні, часто досить тимчасові інтереси. Але повторюване задоволення цих короткоплинних інтересів створює ілюзію «стабільного благополуччя».

Активісти студентських організацій стверджують, що здебільшого їх діяльність пов'язана із благодійністю і саме цим вони є корисними для суспільства. Тобто, вони не бачать, не усвідомлюють, що їх власний досвід самоорганізації, їх робота по підтримці інтересів молоді є соціально значущою справою. Така відсутність стратегічного мислення призводить до руйнування системного підходу в плануванні роботи молодіжних організацій. Тільки 10% респондентів засвідчили, що серед заходів, які вони ініціюють, є такі, що використовують їх професійні навички або спрямовані на розвиток таких навичок. Отже, молодь, здебільшого, не поєднує фахове навчання та громадську активність, що шкодить як професійному зростанню, так і звужує соціальну діяльність, зводячи її до разових благодійних акцій або культурно-масових заходів (Діаграма 3.3.6).

Діаграма 3.3.6.

Можна також говорити, що досить часто причиною самоорганізації молоді у нефахових об'єднаннях є певне вигорання, яке можна спостерігати у студентів старших курсів. Особливо це відчутно у тих респондентів, які тривалий час перебували на дистанційному навчанні і роботу в студпарламенті чи центрі студентського дозвілля сприймають як «втечу» від рутини освітнього процесу. Саме цим, напевне, можна пояснити низький відсоток наукових та професійних заходів, ініційованих студентською молоддю.

Оскільки інтерв'ю проводилося саме з лідерами студентського самоврядування, а лідерам психологічно притаманна активна життєва позиція, то переважна більшість (60%) респондентів бачать себе керівниками та організаторами діяльності тих об'єднань, в яких вони беруть участь. Тобто, молодіжні організації можуть бути дієвою школою свідомого лідерства, якщо їх діяльність буде не ситуативною, а системною.

Низка питань в інтерв'ю ставилася з метою виявити, чи розуміють активісти студентських організацій, як функціонує сама організація. Виявилось, що більшість респондентів не розуміє структуру організації, не знає про її зовнішні зв'язки та відносини з державними органами. В той же час, розподіл типових відповідей продемонстрував і деякі цікаві деталі діяльності самих організацій. Так, наприклад, стало зрозуміло, що навіть споріднені молодіжні організації не мають спільних програм діяльності. Більшість організацій виконують суто власні завдання і нечасто долучаються до програм чи заходів, які організовують державні структури (Діаграма 3.3.7.)

Діаграма 3.3.7.

Чи співпрацює ваша організація з державними органами? В чому полягає така взаємодія?

Сумарно маємо 80% студентських активістів, які не цікавляться взаємодією з державними органами в процесі роботи в молодіжній організації. Таке ігнорування державницького компоненту, який має цілком реальний вплив на молодіжний рух в регіоні, можна пояснити юнацьким нігілізмом по відношенню до держави як апарату примусу. Все, що пов'язане з діями держави, апріорі викликає недовіру та байдужість. Такі дані можуть бути тривожним індикатором недовіри владі з боку сучасної студентської молоді, причому, активної молоді, здатної до самоорганізації.

Більшість студентських організацій, діяльність яких стосується університету, фінансово підтримується університетом. Додатковим джерелом фінансування є особисті внески членів організації. Незначна кількість респондентів (10%) зазначила, що організація заробляє кошти рекламою комерційних компаній, яким надаються послуги з PR. Це є цікавою знахідкою для тих організацій, які проводять популярні масові заходи та потребують додаткового фінансування. Такий підхід засвідчує підприємливість сучасних студентів. Бізнесмени, зі свого боку, підтримуючи студентів, інвестують їх самоорганізацію. Зважаючи, що ринок – стихійний регулятор соціальних

процесів, можна стверджувати, що саме ті молодіжні організації, які підтримує бізнес, мають найбільші шанси для подальшого розвитку.

Інтерв'ю засвідчило, що цілі сучасних студентських організацій є абстрактними. Більшість студентів (70%) вбачає майбутнє своїх організацій у простому масштабуванні діяльності. Що стосується кінцевої мети діяльності, чітко її визначити не зміг жоден респондент (Діаграма 3.3.8).

Діаграма 3.3.8.

Причина абстрактності цілей досліджуваних організацій може полягати у тому, що на відміну від волонтерських організацій (які можуть бути навіть створені задля конкретної мети), студентський парламент, центр студентського дозвілля та творча група «BEST» створені для того, щоб постійно займатися представленням інтересів студентства у владних рішеннях закладу, створювати змістовне дозвілля та розвивати їх творчий потенціал. Тобто, у таких організацій не може бути кінцевої мети, що зводилася б до конкретного явища (як то перемога у війні, лікування певної людини, побудова притулку для тварин тощо). Абстрактність кінцевої мети при відсутності досвіду самоорганізації провокує невизначеність стратегії розвитку організації. Молодь очікує, що таку стратегію їм запропонують зовні: адміністрація університету, куратори груп, місцева влада тощо. Такий підхід є патерналістським за своєю природою і суперечить принципам самоорганізації молоді в демократичному суспільстві.

Отже, інтерв'ю засвідчило, що рівень самоорганізації студентської молоді у м. Чернівці є невисоким. Основними мотивами членства в організації є орієнтація на власні інтереси та прагнення саморозвитку. Здебільшого, студенти залучалися до самоорганізації стихійно, беручи участь в заходах певних спільнот. Лідери студентського самоврядування не повністю усвідомлюють структуру, місце їх організації в системі громадських об'єднань та їх зв'язок із державними органами. Молодь здебільшого, не поєднує фахове навчання та громадську активність, що шкодить як професійному зростанню, так і звужує її соціальну діяльність.

3.4. Аналіз виявлення цінностей лідерів студентських організацій за методикою Мілтона Рокича.

З метою визначення ціннісних орієнтацій лідерів студентських організацій по завершенню інтерв'ю респондентам було запропоновано проранжувати список із 22 цінностей (по 11 цінностей у кожному списку). Завдання полягало у тому, щоб розкласти їх за порядком значущості принципів, якими респондент керується у своєму житті. Таким чином, найбільш значуща цінність буде на першому місці, а найменш важлива – на останньому (одинадцятому).

Вибір аналізувався таким чином: якщо перелічені цінності респондент оцінював балами від 1 до 4 включно – ми вважали їх найбільш значущими (домінантними) для респондента. Від 5 до 8 балів – цінності другого рівня. Від 9 до 11 – найменш значущі для респондента – цінності третього рівня.

Значення термінальних цінностей для респондентів представлено на діаграмі 3.4.1.

Діаграма 3.4.1.

В результаті застосування такого варіанту методики робимо висновки про те, що серед термінальних цінностей (життєвих цілей) найвищий пріоритет респонденти надають таким аспектам: «Свобода», «Активне життя», «Власний розвиток» – ці цінності як найбільш значущі відзначили 87,5% опитаних. Такий вибір свідчить про прагнення до самовираження, незалежності та розвитку особистісних якостей. Для цієї групи респондентів важлива динамічність і самостійність у житті, що можна трактувати як ключову характеристику їхнього лідерства.

Друге місце (75%) у ранжуванні посідає цінність кохання, що є цілком природним для даної вікової категорії. При цьому сімейне життя є важливою цінністю лише для 37,3% респондентів. Причинами такої розбіжності можна вважати соціальну нестабільність (складність створення сім'ї в сучасних умовах, велику відповідальність такого кроку), невизначеність особистих та державних перспектив тощо. Про кризу інституту сім'ї в сучасному суспільстві свідчить і рух чайлдфрі, який все більше набирає популярності в європейському світі. У будь якому випадку, опитування засвідчило, що для сучасної молоді кохання не ототожнюється з подальшою перспективою

створення сім'ї. Ця теза може бути відправною гіпотезою для подальшого дослідження співвідношення цінностей кохання та інституту сім'ї для сучасної української молоді.

Важливо відмітити, що цікава робота, громадське визнання, які є цінностями для дорослих людей, не виявляються такими для опитаного сегменту. Всього 12,5% опитаних відмітили ці пункти як важливі. Також неочікувано невисоким відсотком респондентів (25%) визначили матеріальне забезпечення як важливу цінність. Такі дані свідчать про те, що студенти-лідери в цьому віковому періоді (зазвичай 18–24 роки) більше орієнтовані на саморозвиток, свободу та активне життя, ніж на стабільну кар'єру чи фінансовий добробут. Їхні дії та рішення часто керуються бажанням реалізувати себе через творчість, суспільну активність або самовдосконалення, а не через досягнення професійного чи матеріального успіху. Для молоді, яка лише готується до свого професійного шляху, матеріальні цінності та громадське визнання часто сприймаються як менш важливе явище, порівняно із з більш «високими» цінностями, такими як свобода, самореалізація чи життєва активність. Молоді люди частіше концентруються на пошуку сенсу та досвіду, а не на досягненні матеріального благополуччя, яке здається їм віддаленим.

Крім того, лідери студентських організацій беруть участь у громадській активності, яка часто не передбачає фінансової винагороди чи престижу. Вони зосереджені на процесі створення змін, а не на матеріальній вигоді чи визнанні. Є ще одне припущення щодо причин низькою значущості даних пунктів: певна доля нещирості, або ж намагання уявити себе ідеальним лідером, якому не властива гонитва за мінливою, дешевою популярністю та меркантильні інтереси.

Таким чином, низькі показники цих цінностей пов'язані з тим, що студенти-лідери наразі перебувають на етапі пошуку себе та орієнтуються на цінності, які відповідають їхньому нинішньому життєвому контексту: свободу, активність, розвиток і стосунки. Матеріальні й професійні аспекти

поки що відходять на другий план, залишаються невизначеними або ще не є актуальними.

У будь якого випадку, опитування засвідчує певний ідеалізм у світоглядних аксіологічних позиціях студентських активістів, поєднаний з прагненнями свободи та життєвої активності.

Щодо результатів розподілу респондентами інструментальних цінностей зазначимо, загальна картина представлена діаграмою 3.4.2.

Діаграма 3.4.2.

Серед лідерських якостей найбільш важливими виявилася ефективність у справах (87,5%), що говорить про налаштованість активної студентської молоді на успіх і досягнення цілей. Лідери студентських організацій орієнтовані на цінності, які сприяють досягненню практичних результатів і підтримують їх здатність до адаптації та ефективного управління командою.

Важливими рисами серед опитаних вважаються самоконтроль (53%), життєрадісність (53%), сильна воля (52,5%), відповідальність (52%), терпимість (52%). Такий комплекс рис, фактично, формує портрет цілеспрямованої, здатної до самоорганізації позитивної та успішної людини.

Враховуючи, що серед термінальних цінностей в пріоритеті активне життя і власний розвиток, не дивно, що серед інструментальних ми фіксуємо домінування саме цих рис.

Поєднання життєрадісності з сильною волею та самоконтролем у цінностях студентських лідерів показує їхню багатогранність. Студенти-активісти прагнуть бути відкритими й емоційно привабливими для команд, водночас зберігаючи дисципліну й здатність до логічного аналізу. Такий підхід відповідає сучасним уявленням про ефективного лідера, який має бути одночасно натхненником і стратегом. Однак, знову, як і в ситуації з термінальними цінностями, ми, вірогідно, бачимо портрет бажаного, але не реального молодіжного лідера. Оскільки, як засвідчило інтерв'ю з респондентами, навичками стратегічного мислення вони не володіють.

Трохи більше третини (37,3%) опитаних студентських лідерів вважають освіченість важливою рисою. Такий невисокий показник цінності, яка мала б бути у людей, що здобувають фахову вищу освіту, серед пріоритетних, можна пояснити наступними причинами:

- у студентському лідерстві часто більше значення мають практичні навички, практичний досвід, ніж теоретичні знання;
- у студентські роки знання не завжди пов'язуються з успіхом у реальному житті чи лідерстві. Багато студентів вважають, що їхня освіта не є ключовим фактором для досягнення життєвих цілей;
- іншими студентами освіченість може сприйматися як щось, що матиме більше значення пізніше в кар'єрі, але не зараз;
- перекиє у бік "м'яких" навичок: студентське лідерство часто вимагає розвитку soft skills. У цьому контексті освіченість може здаватися менш релевантною рисою, порівняно з такими якостями, як життєрадісність, терпимість чи відповідальність.

Отже, невисокий відсоток респондентів, які вважають освіченість важливою цінністю, пояснюється тим, що в самоорганізації студентської молоді домінують практичні навички та особливості якості. Освіченість сприймається як базова характеристика або те, що матиме більшу вагу в

наступному життєвому етапі. Загалом, менший акцент на освіченості, раціоналізмі чи акуратності може пояснюватися особливостями студентського середовища, де часто домінують інтуїція, творчий підхід і динаміка.

Таким чином, щодо теми дослідження – здатності до самоорганізації – у сучасної студентської молоді є потенціал, однак цей потенціал не в повній мірі реалізований. Це означає, що при правильній роботі з молоддю (роботі над визначенням пріоритетів, формуванням орієнтирів та визначенням перспектив) молодь зможе реалізувати себе в самоорганізації значно ефективніше, ніж зараз.

3.5. Аналіз балансу сфер життя лідерів студентського самоврядування за методикою «Колесо життя»

Методика "Колесо життя" дала можливість оцінити баланс життєвих сфер і окремих областей, які потребують покращення. Були вираховані середні арифметичні показники по кожному із секторів. Результати студентських лідерів (32 респонденти) за наведеними показниками свідчать про такі особливості їхнього життєвого балансу:

Зони занепокоєння: Фінанси (4,5); Здоров'я і спорт (5); Кар'єра (5).

Найнижчий бал сектору фінансів засвідчує стрес, пов'язаний із фінансовою нестабільністю. Це цілком природньо для студентів, які тільки починають самостійне життя і, традиційно, мають високі потреби та амбіції, але мінімальні фінансові можливості їх задоволення.

Рекомендації: навчання фінансовій грамотності, участь у грантових проєктах.

Щодо балів сектору «Здоров'я і спорт», то низький рівень задоволеності може свідчити про недостатню увагу до фізичного здоров'я та активного способу життя. Це впливає на енергію, витривалість та здатність справлятися зі стресом.

Рекомендації: регулярна фізична активність (спорт, йога, танці); впровадження здорового харчування та достатнього сну; перевірка стану здоров'я у лікаря для виявлення можливих проблем.

Невисокий середній бал сектору «Кар'єра» показує невпевненість у майбутньому професійному розвитку, відображає відсутність чіткого плану дій чи досвіду. Це тим більш тривожно, що респондентами були не рядові студенти, а студентські лідери, які вже мають певні досягнення у кар'єрному русі. Однак, як засвідчило дослідження, рівень задоволеності своїм кар'єрним розвитком навіть у них є невисоким. У студентів це може бути пов'язано із занепокоєнням щодо перспективи після закінчення навчання.

Рекомендації: участь у програмах стажувань і кар'єрних тренінгах; консультації з кар'єрними працівниками або менторами; розробка чітких короткострокових і довгострокових професійних цілей.

Зона середнього задоволення: Духовність (5,63); Особистісний ріст (6,5); Друзі (6,36).

Щодо власної духовності, студенти мають середній рівень задоволеності, що можна свідчити про недостатність часу на рефлексію, внутрішній спокій чи духовні практики. Зважаючи на специфіку регіону, досить потужний вплив релігії та церковної культури на буденне життя місцевих жителів та родинну культуру, можна вважати, що за рахунок сімейних традицій у свідомості молоді духовність ототожнюється із релігійністю. Сепарація від сім'ї, яка неминуче відбувається під час студентського життя, знижує вплив релігії на особистість, що може сприйматися як зниження рівня духовності. В той же час, стан війни, постійна тривога за рідних, які на фронті або у зоні обстрілів, посилюють релігійні настрої навіть серед молоді. Тому, можна вважати, що розвиток духовності молоді переживає наразі досить суперечливі впливи, з цим можуть бути пов'язана нестабільність показників, засвідчена відповідями (від 0 – до 8 балів). Та все ж, середній показник є невисоким.

Рекомендації: практика медитації, самоаналізу чи занурення в літературу, що сприяє духовному розвитку; участь у волонтерських чи соціальних проєктах для пошуку сенсу життя.

Середні показники задоволеності особистісним ростом (6,5) вказують на ту обставину, що студенти прагнуть розвитку, але можуть стикнутися з перешкодами (час, ресурси, враження наставників). Це також свідчить, що діяльність в молодіжних організаціях, лідерами яких є респонденти, не задовольняє дану потребу повною мірою.

Рекомендації: відвідування курсів або тренінгів, що відповідають особистим і професійним інтересам; читання книг чи навчання у сферах, які сприяють їхньому розвитку; більш активна та ініціативна діяльність в заходах студентських організацій.

Неочікуваними виявилися показники сектору «Друзі» – (6,36). Для студентів традиційно характерна активність щодо ініціювання та урізноманітнення дружніх відносин, ба серед респондентів були представники усіх курсів бакалаврату. Однак, як засвідчують діаграми, задоволеність цією сферою життя бажає кращого. Причиною проблем студентської молоді, пов'язаних із відносинами дружби, може бути тривалий період дистанційного навчання. Від шкільної дружби молодь вже відійшла, а студентські відносини ще не встигли сформуватися, оскільки безпосереднє спілкування для більшості студентів на момент проведення методики тривало не більше місяця. Загалом студенти задоволені своїми соціальними зв'язками, але можуть відчувати потребу у зміцненні певних дружніх стосунків.

Рекомендації: участь у спільних активностях, що посилюють відкритість до нових знайомств.

Найсильніші сфери: Особисті стосунки (7,75); Враження, відпочинок (7,65)::

Найвищий бал сектора «Особисті стосунки» говорить про стабільність і задоволеність студентів у взаєминах із близькими людьми. Ця сфера є джерелом підтримки та емоційного ресурсу.

Рекомендації: продовжувати інвестувати час і зусилля у розвиток близьких стосунків.

Враження, відпочинок (7,65): задоволення в цій сфері життя студентських лідерів говорить про те, що студенти знаходять час для відпочинку та отримання нових емоцій. Цілком можливо, що саме діяльність у студентському парламенті, центрі студентського дозвілля та творчій організації «BEST» є підґрунтям тих позитивних вражень та активного відпочинку, що так високо оцінюються респондентами.

Рекомендації: збалансувати активний відпочинок із формуванням дружніх відносин та здоровим способом життя.

Загальний висновок:

Результати "Колеса життя" виявили дисбаланс у ключових сферах життя студентських активістів. Явище незбалансованості засвідчує процесуальний характер основних життєвих навичок. Очільники молодіжних рухів ще самі набувають певних знань та роблять перші кроки самостійної організації як власного життя, так і життя своїх колективів. На цьому шляху складно обійтися без певних перегибів та захоплень. Використання рекомендацій та рефлексія результатів власної діяльності дасть можливість, на нашу думку, поступово збалансувати ступені розвитку окреслених сфер.

Перспективним вбачається продовження дослідження балансу життєвих сфер даних респондентів через призму «Я-реальний» та «Я-ідеальний» з проектуванням бажаного розвитку на найближчий термін (наприклад, 2 місяці). Відштовхуючись від бажаних результатів, можна сформувати індивідуальні плани розвитку на основі загальних рекомендацій, що подані нижче.

Рекомендації для покращення життєвого балансу:

- Зосередитися на фінансовій грамотності, фізичному здоров'ї та професійному розвитку. Використовувати професійні навички у громадській діяльності.
- Зберегти позитивну динаміку у сферах, які вже на високому рівні, щоб вони залишилися джерелами стабільності.

– Регулярно переглядати "Колесо життя", щоб відстежувати зміни та оцінити прогрес у життєвих цілях.

Такі дії дають можливість студентам досягти більшого балансу, що позитивно позначається на їхній ефективності як лідерів.

ВИСНОВКИ

В результаті вивчення психологічних особливостей самоорганізації студентської молоді, були сформульовані наступні висновки:

1. Самоорганізація студентської молоді як психологічний феномен має процесуальний характер. Відповідно, включає мотивацію, цілепокладання, самодисципліну та саморефлексію. Вона є здатністю молодих людей самотійно, без зовнішнього примусу чи ініціативи планувати, структурувати та реалізовувати діяльність для досягнення певних цілей, використовуючи наявні ресурси та час.

2. Сучасне вітчизняне студентство має ряд особливостей, що зумовлені низкою кризових явищ, таких як тривалий період дистанційного навчання, пандемія COVID-19 та військова агресія. До таких особливостей можна віднести емоційну нестабільність, емоційне вигорання та труднощі у мотивації та самодисципліні з одного боку, та, в той же час, резистентність та пошук ресурсів адаптації до кризових умов існування, соціальна солідарність.

3. Огляд провідних ідей зарубіжних та вітчизняних дослідників окресленого феномену доводить, що студентська молодь є активним агентом соціальних змін. Самоорганізація студентської молоді сприяє її соціалізації, громадянській активності та формуванню лідерських навичок. Успіх та рівень самоорганізації залежить від спільних цінностей, рівня комунікації та технологічних можливостей.

4. Найбільш інформативними, на наш погляд, методами та методиками для дослідження самоорганізації студентської молоді є метод опитування, метод інтерв'ю та методики вивчення стилю саморегуляції поведінки В.І.Моросанова, методика виявлення цінностей М.Рокича та методика визначення життєвого балансу «Колесо життя».

5. В ході емпіричного дослідження були одержані результати, які певним чином співвідносяться із заявленими гіпотезами:

5.1. Мотивами самоорганізації сучасної студентської молоді, як і передбачалось гіпотезою, є прагнення уникати самотності. Однак, ні

пошук змістовного дозвілля, ані бажання бути причетними до долі нації такими не являються. Натомість, дієвим мотивом є бажання саморозвитку. В цілому, мотивація самоорганізації має виражений егоцентричний характер.

5.2. Всупереч гіпотезі, творчі молодіжні організації є більш популярними серед сучасної студентської молоді, ніж волонтерські.

5.3. Показники саморегуляції студентських лідерів підтверджують гіпотезу і мають середній та високий рівні.

5.4. Домінуючими термінальними цінностями у лідерів студентського самоврядування є свобода та активне, змістовне життя. Всупереч гіпотезі, цікава робота не представляє собою важливої цінності. Натомість, таким є власний розвиток. Серед інструментальних цінностей домінують ефективність у справах та сильна воля.

5.5. Сфери життя у студентів, зайнятих самоорганізацією, розвинені незбалансовано. Максимальна самореалізація спостерігається у сфері відносин; мінімальна – у фінансах.

6. В цілому, психологічними особливостями самоорганізації сучасних студентів можна вважати їх діяльний характер, егоцентричну орієнтацію та відсутність процесу «капсулізації» студентських лідерів по відношенню до студентської спільноти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про освіту» / [Електронний ресурс]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text>
2. Авермат Э. ван. Соціальний вплив у малих групах // Перспективи соціальної психології. – К. 2001. – С. 504–547.
3. Айзенк, Г. Розум як загадка: Як ми мислимо та вирішуємо проблеми. Київ: Віват, 2019.
4. Бандура, А. Самоефективність: здійснення контролю. New York: Freeman, 1997.
5. Барановська, Л. (2017). Вплив освітнього середовища ВНЗ на якість підготовки майбутніх фахівців. Розвиток сучасної освіти: теорія, практика, інновації, С. 38.
6. Батраченко І. Психологія антиципації. – Дніпропетровськ: Вид-во ДНУ, 2009.
7. Боні, С. Самоменеджмент для студентів: Практичні поради. London: Routledge, 2015.
8. Браун, Б. Вразливість як сила: Шлях до мужності та лідерства. Київ: Наш Формат, 2020.
9. Васютинський В. Інтеракційна психологія влади. – К., 2005.
10. Васютинський В. Психологічні виміри спільноти : монографія / К. : Золоті ворота, 2010. – 120 с.
11. Васютинський В.О. Соціально-психологічна модель колективного самовизначення спільноти // Наукові студії із соціальної та політичної психології: Зб. статей. – К., 2008. – Вип. 19 (22). – С. 57–66.
12. Вплив війни на молодь в Україні інфографіка. Київ, 2023 – 17с.
13. Гітінс, Е. Т. Фокус: Як вибір мотиваційної стратегії змінює все. Київ: Наш Формат, 2019.
14. Гоулман, Д. Емоційний інтелект і його вплив на успіх. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля, 2019.
15. Гриніус, Д. Мистецтво розставляти пріоритети: Як концентруватися на головному. Львів: Апріорі, 2019.
16. Девіс, Р. Управління часом для студентів: Стратегії успіху. Oxford: Oxford University Press, 2019.
17. Десі, Е. Л., Раян, Р. М. Внутрішня мотивація і самовизначення в людській поведінці. Springer, 1985.
18. Дюка, Д. Сила звички: Чому ми діємо так, а не інакше у житті та бізнесі. Київ: Наш Формат, 2017.
19. Каес Р. Теорія психоанализу груп. – К. 2005.
20. Канеман, Д. Мислення швидко й повільно. Київ: Наш Формат, 2016.
21. Канфер, Р., Акерман, П. Мотивація і когнітивні здібності. Academic Press, 1990.
22. Коваленко И. Н., Коваленко Н. П. Поведінка і влада в організації: Кн. для керівників. – Одеса: Юридична література, 2003.

23. Ковальчук Р.О. Самоорганізація особистості як психологічний феномен // Правничий вісник Університету «Крок» 2013.– вип. 15 – С. 163-169
24. Кові, С. Р. 7 звичок надзвичайно ефективних людей. Київ: Книжковий Клуб, 2020.
25. Коллінз, Дж. Від хорошого до величного: Чому одні організації роблять прорив, а інші ні. Київ: Наш Формат, 2020.
26. Конлі, К. План самоорганізації: основи дисципліни. HarperCollins, 2020
27. Кононов І. Ф. Етнос. Цінності. Комунікація (Донбас в етнокультурних координатах України). – Луганськ: Альма-матер, 2000.
28. Леонтьєв А. Н. Діяльність, свідомість і особистість. Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1978.
29. Локк, Е.А., і Латхем, Г.П. (1990). Теорія постановки цілей та виконання завдань. Енглвудські скелі, Нью-Джерсі: Прентіс Холл..
30. Маєрс Д. Соціальна психологія. – К. 1996.
31. Мід Дж. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста. – К.: Укр. центр духовн. культури, 2000.
32. Макгонігал, К. Сила волі: Шлях до самоконтролю. Київ: Наш Формат, 2017.
33. Мартін, Е. Психологічні підходи до формування звичок студентів. Sydney: Pearson Education, 2020.
34. Мерфі, С. Самоорганізація в цифровому світі: Виклики та можливості. Berlin: Springer, 2021.
35. Навроцький В. В. Логіка соціальної взаємодії. – Харків: Консум, 2005.
36. Онофрійчук, Л. (2011). Аналіз рівня сформованості ціннісних орієнтацій студентів природничих спеціальностей педагогічного університету. Гуманізація навчально-виховного процесу, Вип. LVIII, Ч. II, С. 73-76.
37. Парсонс Т. Про структуру соціальної дії. – К. 2000.
38. Пінк, Д. Г. Драйв: Що насправді мотивує нас?. Київ: Наш Формат, 2018.
39. Раян, Р. Десі, Е. Самодетермінація: Теорія і практика. New York: Academic Press, 2000.
40. Соренсен, К. Теорія саморегуляції в сучасній освіті. Copenhagen: Nordic Psychology, 2018.
41. Султанова, Л. Ціннісні орієнтації майбутнього викладача закладу вищої освіти. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/721834/1/sultanova.pdf>
42. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство: основні поняття чистої соціології. – К.: Дух і Літера, 2005.
43. Фестінгер Л. Теорія когнітивного дисонансу. – К. 1999.
44. Філіпс Л. Дж., Моргенсен М. В. Дискурс-аналіз. Теорія і метод. – Харків: Гуманітарний центр, 2004.
45. Формування моральної самосвідомості і моральної стійкості української молоді до впливу ворожої пропаганди.
46. Фрейд, Е. Психологія успішності: Як вийти на пік продуктивності. Cambridge: Cambridge University Press, 2017.
47. Фромм Е. Втеча від свободи. – К. 1990.
48. Харків: Фоліо, 2007.

- 49.Хекхаузен Х. Мотив влади // Хекхаузен Х. Мотивація і діяльність. –К. 1986. – С. 307–337.
- 50.Циммерман, Б. Дж. Саморегульоване навчання і академічні досягнення. Springer, 2000.
- 51.Чіксентміхаї, М. Потік: Психологія оптимального досвіду. Київ: Клуб Сімейного Дозвілля, 2020.
- 52.Шнаппер Д. Спільнота громадян. Про модерну концепцію нації. –
- 53.Щепова, Д. (2010). Ціннісні орієнтації сучасного українського студентства. Вісник Запорізького національного університету. Педагогічні науки, No 2 (13), С. 181-184.
- 54.Sztompka P. Socjologia. Analiza społeczeństwa. – Kraków: Znak, 2007.
- 55.Kuh, GD, & Umbach, PD (2018). "College and character: Insights from the National Survey of Student Engagement."
56. Hermann Haken und die Anfangsjahre der Synergetik. Kröger, Bernd. - Berlin : Logos-Verl., 2013
- 57.Schunk, DH, & Zimmerman, BJ (2022)."Motivation and Self-Regulated Learning" : Theory, Research, and Applications."

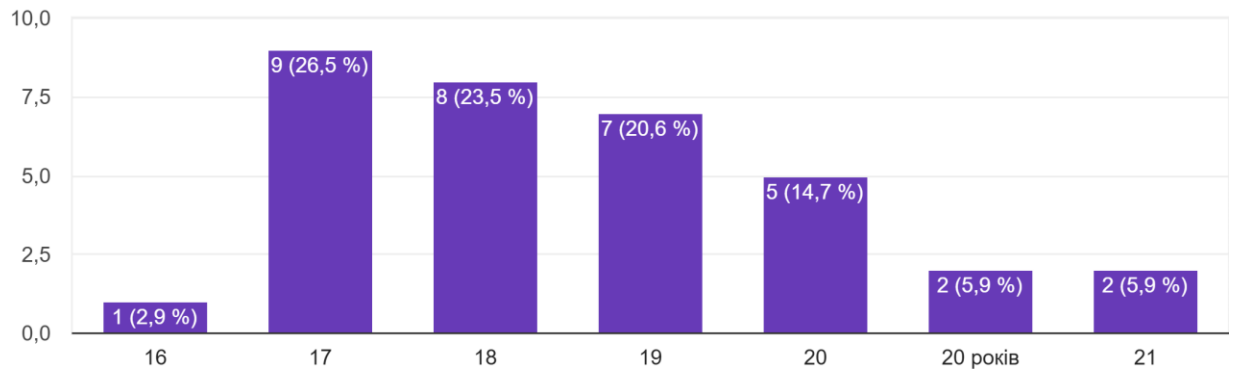
План інтерв'ю з учасниками молодіжних організацій

1. В який період Вашого життя Вас зацікавили ідеї, що властиві вашій організації?
2. Як ви познайомилися з цією організацією?
3. Чи взаємодіяли ви з учасниками організації, до того, як приєдналися до неї (мається на увазі взаємодія в рамках діяльності організації: відвідував мітинги, брав участь в акціях тощо)?
4. Що спонукало вас приєднатися до організації?
5. Яким чином організація допомагає вам особисто?
6. Яким чином ваша організація приносить користь суспільству та\або довкіллю і чи приносить взагалі?
7. Які заходи частіше проводить ваша організація?
8. Яка ваша особиста роль в цих заходах?
9. Чи мають учасники організації особисті ролі в її діяльності, якщо так – в чому вони полягають?
10. Чи співпрацює ваша організація з іншими (можливо й не молодіжними), якщо так – з якими і в чому полягає ця взаємодія?
11. Чи співпрацює ваша організація з державними органами, якщо так, то з якими і в чому полягає взаємодія?
12. Як здійснюється матеріальне забезпечення вашої організації?
13. Чи є у вашої організації амбіції або цілі на майбутнє, якщо так – то які?
14. Чи є у вашої організації кінцева мета – яка саме?

Розподіл відповідей респондентів в опитуванні студентів щодо їх думок про сучасну студентську самоорганізацію

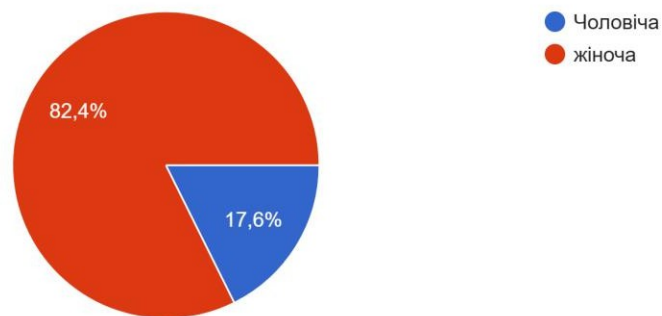
Вкажіть, будь ласка, свій вік

34 ответа

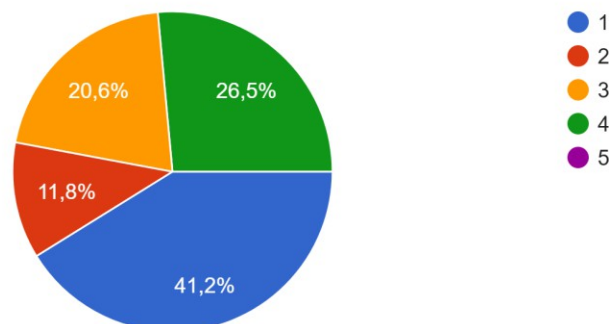
Ваша стать

34 ответа

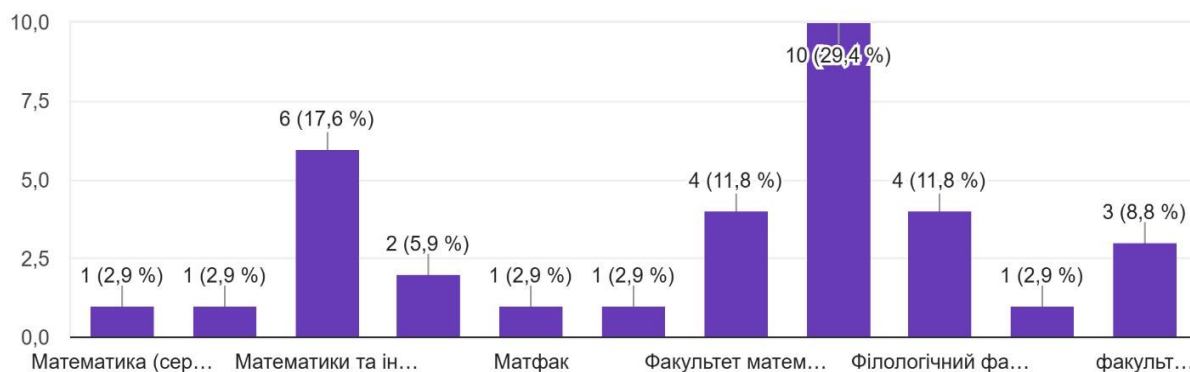
Курс, на якому Ви навчаєтесь_

34 ответа

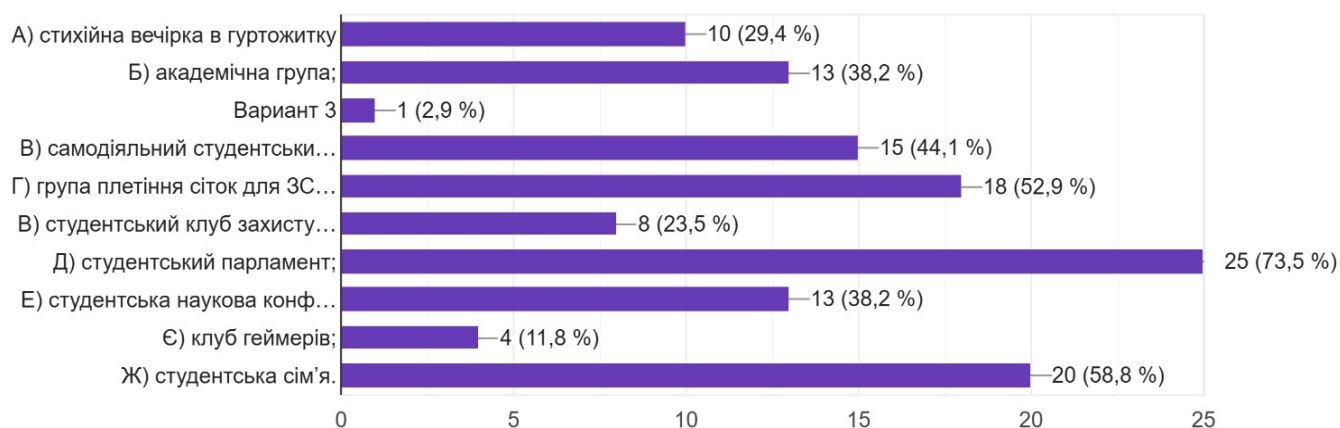
Факультет, на якому Ви навчаєтесь

34 ответа

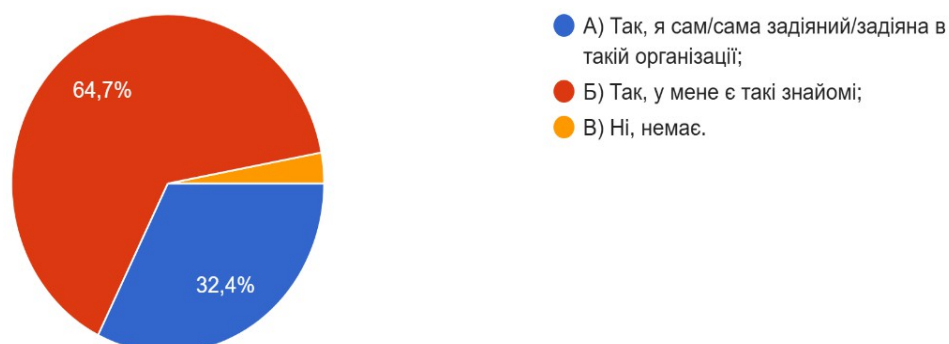
5. Що, на вашу думку, є прикладом самоорганізації студентської молоді? (позначте усі правильні, на Вашу думку, відповіді)

34 ответа

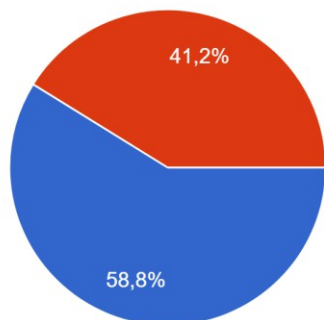
6. Чи є серед ваших знайомих люди, задіяні, або зацікавлені у громадських молодіжних організаціях?

34 ответа

7. Які організації мають більшу популярність серед студентів? (Виберіть один з варіантів відповіді)

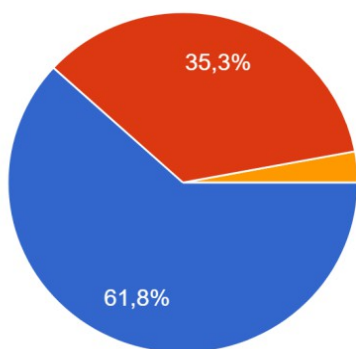
34 ответа

- А) Творчі (квартирники, літературні та письменницькі клуби, художні, музичні, театральні, туристичні гурти тд.)
- Б) Волонтерські (допомога ЗСУ, захисники природи, захисники прав певних спільнот, освітні волонтерські клуби)

8. Яким чином, на Вашу думку, студенти частіше дізнаються про молодіжні організації?

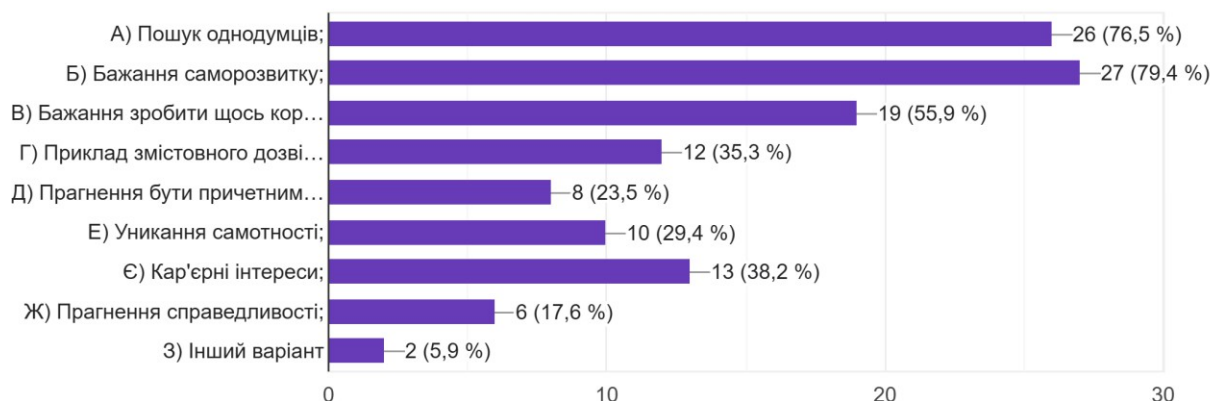
34 ответа

- А) Завдяки діяльності самих організацій (помітна діяльність, зовнішня реклама);
- Б) Пропозиції друзів, знайомих, задіяних в таких організаціях;
- В) Знайшли самостійно, коли шукали організації за інтересами;

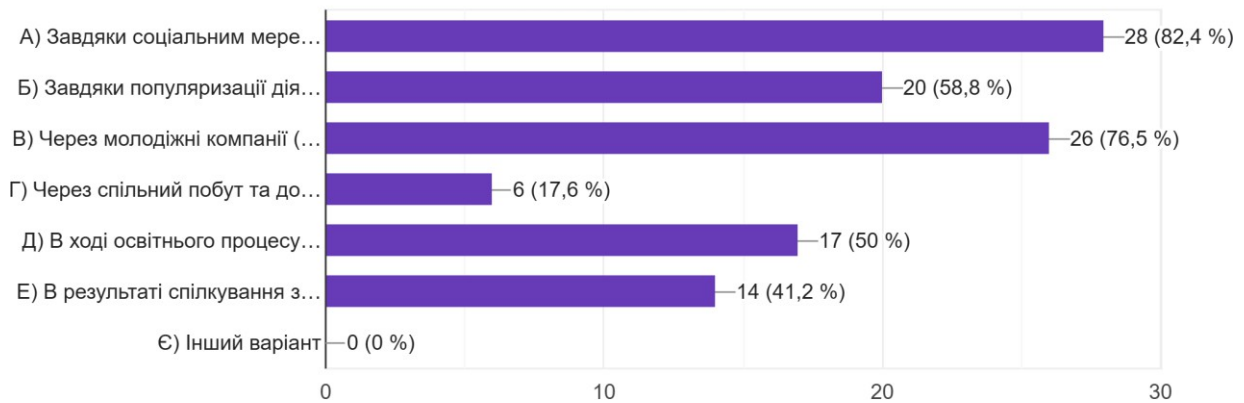
9) На вашу думку, що мотивує студентів до діяльності в молодіжних організаціях (позначте три основні відповіді)

34 ответа

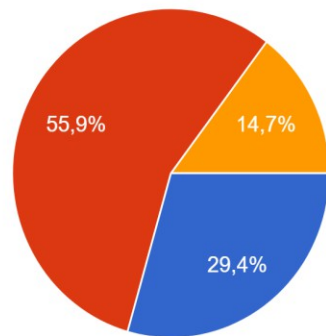
10) Як, на вашу думку, відбувається самоорганізація сучасних студентів? (виберіть 3 найбільш доречних, варіанта)

34 ответа

11. Наскільки, на вашу думку, важливе матеріальне забезпечення учасників молодіжних організацій, що займаються творчістю?

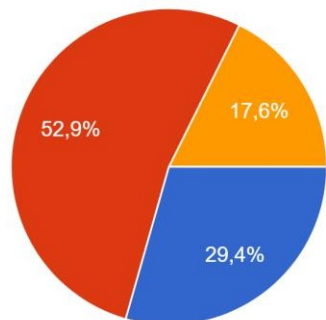
34 ответа

- А) Дуже важливе (учасникам з низьким чи нестабільним доходом буде некомфортно чи неможливо брати участь у діяльності організації).
- Б) Не дуже важливе (внески необов'язкові, участь не потребує дорогого обладнання тощо)
- В) Взагалі не важливе (без будь-яких витрат можна бути учасником такої організації)

12. Наскільки важливе матеріальне забезпечення учасників волонтерських організацій?

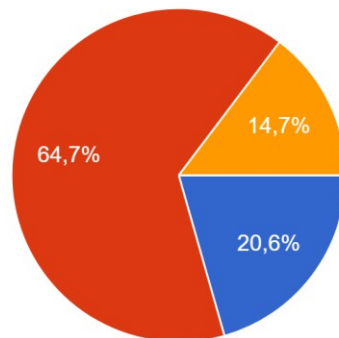
34 ответа

- А) Дуже важливе (учасникам з низьким чи нестабільним доходом буде некомфортно чи неможливо брати участь у діяльності організації).
- Б) Не дуже важливе (внески необов'язкові, участь не потребує дорогого обладнання тощо);
- В) Взагалі не важливе (без будь-яких витрат можна бути учасником такої організації)в

13. Який відсоток коштів від свого щомісячного доходу Ви були б готові витратити на підтримку об'єднання, до якого б Ви долучилися, чи на саморозвиток у цьому об'єднанні?

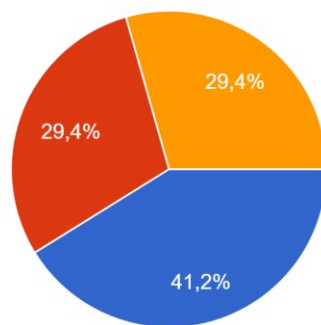
34 ответа

- А) не готовий/ не готова витратити на це власні кошти;
- Б) до 10% доходу;
- В) до 30 % доходу;
- Г) до 50% доходу;
- Д) більше 50 % доходу;

15. Чи відомо вам про заходи, що проводилися або будуть проводитись цими організаціями?

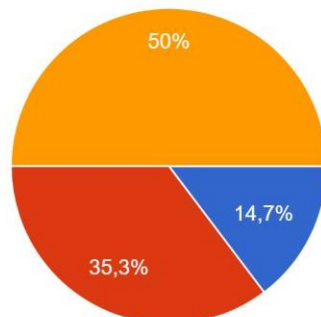
34 ответа

- А) Так, можу декілька назвати
- Б) Так, але не можу згадати назву
- В) Ні

14. Чи брали ви участь у заходах творчих молодіжних організацій?

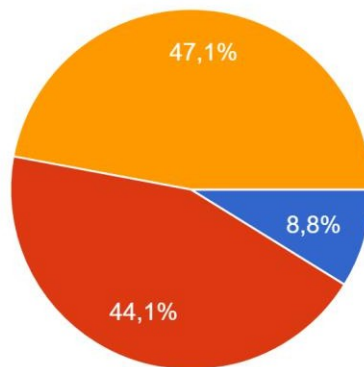
34 ответа

- А) Так, я є активним членом такої організації
- Б) Так, іноді долучаюся;
- В) Ні.

15. Чи брали ви участь у заходах волонтерських молодіжних організацій?

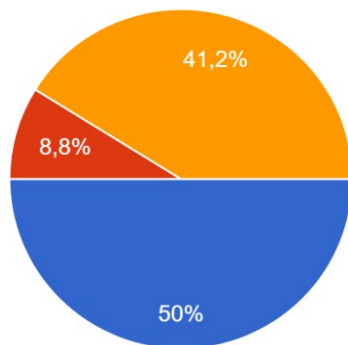
34 ответа

- А) Так, я є активним членом такої організації;
- Б) Так, іноді долучаюся;
- В) Ні.

16. Як на Вашу думку, чи взаємодіють творчі студентські організації з державними органами чи з іншими організаціями?

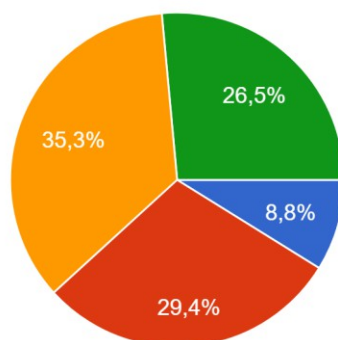
34 ответа

- А) Так
- Б) Ні
- В) Не знаю

17. Як Ви вважаєте, чи контролює держава діяльність творчих студентських організацій? (виберіть один варіант відповіді)

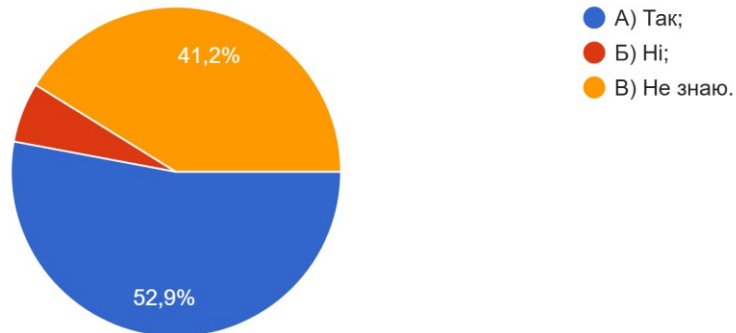
34 ответа

- А) Вони повністю підконтрольні державі;
- Б) Держава регламентує їх діяльність;
- В) Вони існують в правовому полі держави;
- Г) Держава не має впливу на молодіжні творчі об'єднання.

18. Як на Вашу думку, чи взаємодіють волонтерські студентські організації з державними органами чи з іншими організаціями?

34 ответа

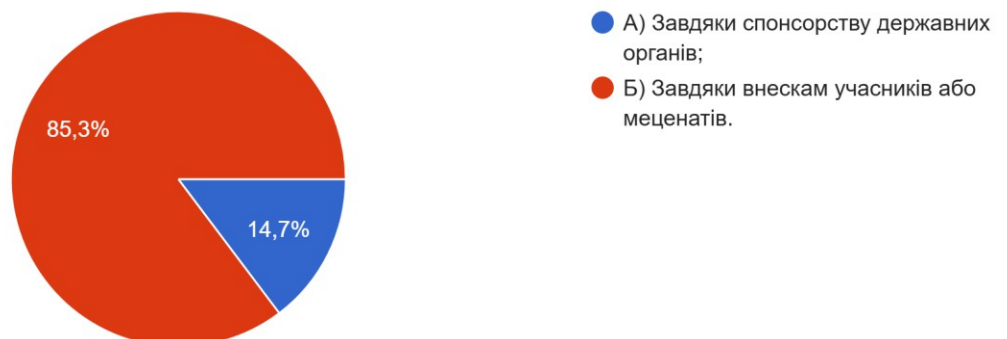
19. Як Ви вважаєте, чи контролює держава діяльність волонтерських студентських організацій? (виберіть один варіант відповіді)

34 ответа

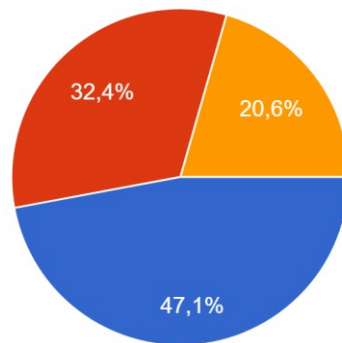
20. Яким чином, на Вашу думку, здійснюється матеріальне забезпечення волонтерських студентських організацій?

34 ответа

22. Чи маєте ви бажання приєднатись до заходу волонтерської організації?

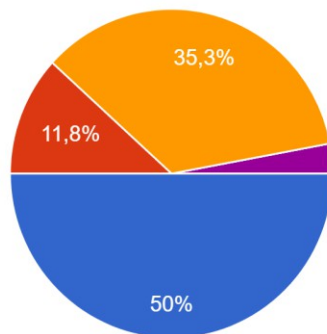
34 ответа

- А) Так;
- Б) Так, але не маю можливості;
- В) Ні.

23. Наскільки впливовими, на Вашу думку, можуть бути молодіжні організації? (виберіть один варіант відповіді)

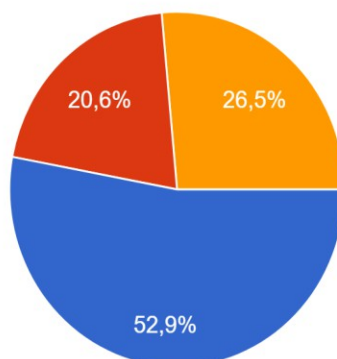
34 ответа

- А) Від активної молоді залежить доля країни;
- Б) Організована молодь може проявляти свою волю, але не вона в...
- В) Вирішуючи маленькі проблеми молодь допомагає покращити світ в...
- Г) Молодь кожного покоління має свої способи «вбивати час», аби не втру...
- Д) Молодіжні об'єднання нічого не вирішують, краще витрачати час і си...

24. Чи маєте ви бажання та можливість приєднатись до якогось заходу творчої організації?

34 ответа

- А) Так
- Б) Так, але не маю можливості;
- В) Ні

25. Якби Вам запропонували очолити молодіжне об'єднання, якого напрямку це була б організація?

34 ответа

Питання до опитування за методикою Моросанова

Твердження:

- 1 Свої плани на майбутнє люблю розробляти в найменших деталях.
- 2 Люблю всякі пригоди, можу йти на ризик
- 3 Намагаюся завжди приходити вчасно, але тим не менш часто запізнююся.
- 4 Дотримуюся девізу: «Выслушай совет, но сделай по-своему».
- 5 Часто покладаюся на свої здібності орієнтуватися по ходу справи і не прагну заздалегідь уявити послідовність своїх дій.
- 6 Оточуючі відзначають, що я недостатньо критичний до себе і своїх дій, але сам я це не завжди помічаю.
- 7 Напередодні контрольних або іспитів у мене зазвичай з'являлося відчуття, що мені не вистачило 1-2 днів для підготовки.
- 8 Щоб відчувати себе впевнено, необхідно знати, що чекає на тебе завтра.
- 9 Мені важко себе змусити щось переробляти, навіть якщо якість зробленого мене не влаштовує.
- 10 Не завжди помічаю свої помилки, частіше це роблять оточуючі мене люди.
- 11 Перехід на нову систему роботи не завдає мені особливих незручностей.
- 12 Мені важко відмовитися від прийнятого рішення навіть під впливом близьких мені людей.
- 13 Я не відношу себе до людей, життєвим принципом яких є «Сім разів відмірай, один раз відріж».
- 14 Ненавиджу, коли мене опікують і за мене щось вирішують.
- 15 Не люблю багато роздумувати про своє майбутнє.
- 16 У новому одязі часто відчуваю себе ніяково.
- 17 Завжди заздалегідь планую свої витрати, не люблю робити незапланованих покупок.
- 18 Уникаю ризику, погано справляюся з несподіваними ситуаціями.

19 Моє ставлення до майбутнього часто змінюється: то буду «райдужні» плани, то майбутнє здається мені «похмурим».

20 Завжди намагаюся продумати способи досягнення мети, перш ніж почну діяти.

21 Віддаю перевагу зберігати незалежність навіть від близьких мені людей.

22 Мої плани на майбутнє зазвичай реалістичні, і я не люблю їх змінювати.

23 У перші дні відпустки (канікул) при зміні способу життя завжди з'являється почуття дискомфорту.

24 При великому обсязі роботи неминуче страждає якість результатів.

25 Люблю зміни в житті, зміну обстановки і способу життя.

26 Не завжди вчасно помічаю зміни обставин і через це терплю невдачі.

27 Буває, що наполягаю на своєму, навіть коли не впевнений у своїй правоті.

28 Люблю дотримуватися заздалегідь наміченого на день плану.

29 Перш ніж з'ясовувати стосунки, намагаюся уявити собі різні способи подолання конфлікту.

30 У разі невдачі завжди шукаю, що ж було зроблено неправильно.

31 Не люблю посвячувати кого-небудь в свої плани, рідко дотримуюся чужих порад.

32 Вважаю розумним принцип: спочатку треба вплутатися в бій, а потім шукати кошти для перемоги.

33 Люблю помріяти про майбутнє, але це скоріше фантазії, ніж реальність.

34 Намагаюся завжди враховувати думку товаришів про себе та свою роботу.

35 Якщо я зайнятий чимось важливим для себе, то можу працювати в будь-якій обстановці.

36 В очікуванні важливих подій прагну заздалегідь уявити послідовність своїх дій при тому чи іншому розвитку ситуації.

37 Перш ніж взятися за справу, мені необхідно зібрати докладну інформацію про умови його виконання і супутніх обставин.

38 Рідко відступаю від розпочатої справи.

39 Часто допускаю недбале ставлення до своїх зобов'язань в разі втоми і поганого самопочуття.

40 Якщо я вважаю, що правий, то мене мало хвилює думка оточуючих про мої дії.

41 Про мене кажуть, що я «розкидаюся», не вмію відокремити головне від другорядного.

42 Чи не вмію і не люблю заздалегідь планувати свій бюджет.

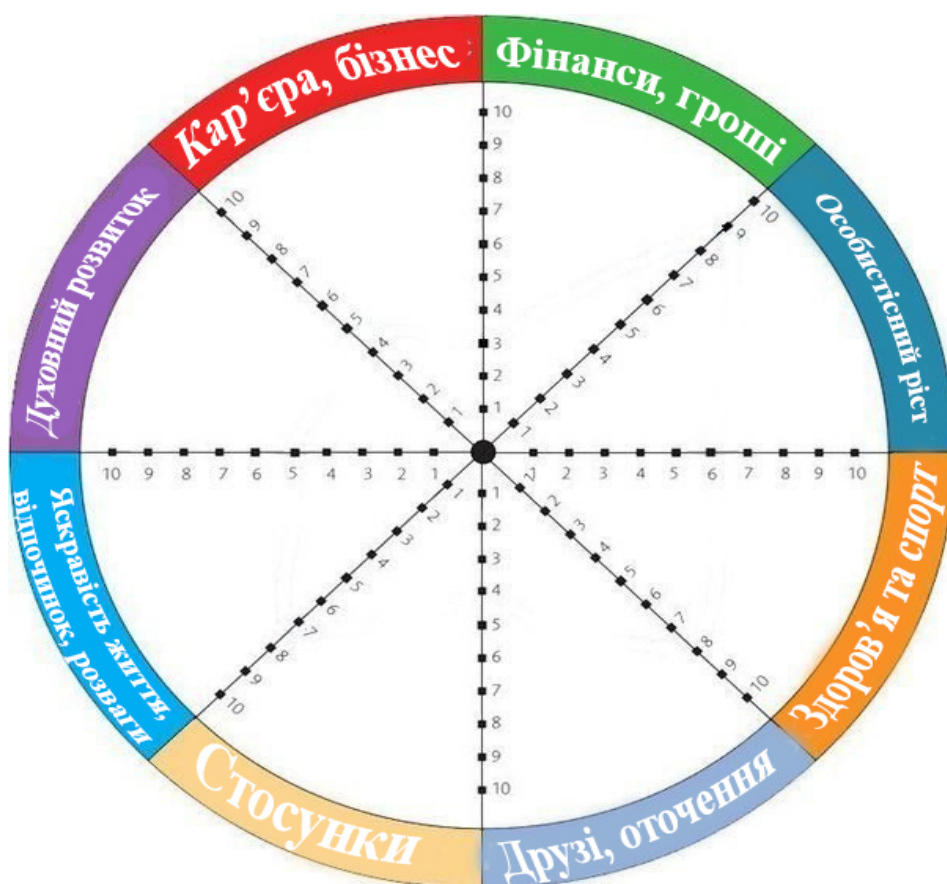
43 Якщо в роботі не вдалося домогтися певної якості, яка б мене влаштовувала, прагну переробити, навіть якщо оточуючим це не важливо.

44 Після вирішення конфліктної ситуації часто подумки до неї повертаюся, перевіряю вжиті заходи і результати.

45 Невимушено відчуваю себе в незнайомій компанії, нові люди мені зазвичай цікаві.

46 Зазвичай різко реагую на заперечення, намагаюся думати і робити все по своєму.

Бланк для опитування за методикою «Колесо життєвого балансу»

Колесо балансу життя

Використання фрагменту опитування за методикою Рілтона Рокича для з'ясування термінальних та інструментальних цінностей учасників молодіжних організацій

6. Проранжуйте, будь ласка, ваші життєві цінності за ступенем важливості, де цифра «1» позначає найважливішу цінність, цифра «11» позначає найменш важливу цінність.

- Щастиве сімейне життя;
- Цікава робота;
- Громадське визнання;
- Кохання;
- Пізнання;
- Матеріальне забезпечення;
- Упевненість у собі;
- Активне, діяльне життя;
- Власний розвиток;
- Цікава робота;
- Свобода.

2. Використовуючи свій досвід роботи в організації, спробуйте визначити, які риси характеру є цінними для участі в ній. Проранжуйте риси за ступенем важливості, де цифра «1» позначає найважливішу цінність, цифра «11» позначає найменш важливу цінність.

- Чутливість
- Ефективність у справах
- Сильна воля
- Самоконтроль
- Терпимість до поглядів та думок
- Раціоналізм
- Освіченість
- Акуратність
- Життєрадісність
- Відповідальність
- Високі вимоги